

Zomercampus010



**Evaluatie en een blik
op de toekomst**



**Karin Hoogeveen
Joke Kruiter
Jennifer Lohman**

Sardes, december 2020

Evaluatie Zomercampus010 en een blik op de toekomst

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Managementsamenvatting	6
1.1 Het onderzoek	6
1.2 Doel en doelbereik	6
1.3 De doelgroep	7
1.4 De voorbereidingsfase	8
1.5 De uitvoeringsfase	9
1.6 Leerpunten en successen voor de toekomst	11
1.7 Draagvlak	11
2. De opbrengsten	13
2.1 Het bereiken van de doelen	13
2.2 Doelgroepbereik	14
3. De voorbereiding	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Aanleiding Zomercampus010	17
3.3 Politieke besluitvorming en oprichting Stichting Zomercampus Rotterdam	17
3.4 Totstandkoming doelstelling en bereikcijfers	18
3.5 Organisatiestructuur: taken en rollen	20
3.6 Ontwikkeling programma	21
3.7 Samenwerking met partners in de voorbereidingsfase	22
3.8 Communicatie en PR	24
3.9 De werving van de deelnemers	25

4.	De uitvoering	27
4.1	Inleiding	27
4.2	Indeling groepen	27
4.3	Uitvoering programma	29
4.4	Materialen en methodiek	32
4.5	De uitvoerders	32
4.6	Rol van de ouders	34
4.7	De locaties en vervoer	35
4.8	Verdeling taken/rollen en onderlinge samenwerking	36
5.	De toekomst	38
5.1	Draagvlak voor een vervolg	38
5.2	Successen	39
5.3	Verbeterpunten	40
5.4	Voorwaarden	42
6.	Reflectie op de Zomercampus010 en aanbevelingen	44
6.1	Reflectie op inhoud en organisatie	44
6.2	Aanbevelingen	48
	Bijlage 1: Het onderzoek	52
	Bijlage 2: De interviewleidraad	54
	Bijlage 3: Overzicht geïnterviewden	58

Inleiding

De gemeente Rotterdam en het Jeugdfonds Sport & Cultuur hebben in de zomer van 2020 een zomerprogramma georganiseerd voor kinderen en jongeren die zich door de maatregelen als gevolg van Covid-19 minder goed hebben kunnen ontwikkelen. De daarvoor opgerichte Stichting Zomercampus Rotterdam heeft, samen met partners op het gebied van sport, cultuur en educatie en partijen in de wijk, Zomercampus010 opgezet. De totale duur van de Zomercampus010 bedroeg zes weken. Leerlingen uit de groepen 3 tot en met 7 van het primair onderwijs kregen een programma van tien dagdelen, leerlingen in de voor-examenklas van het vmbo acht dagdelen en leerlingen in de voor-examenklassen van het havo/vwo elf dagdelen. Het programma is in 28 wijken in de stad aangeboden en varieerde per locatie en per doelgroep. Een vast onderdeel voor leerlingen van het primair onderwijs was het maken van een krant voor de wijk. Bij het programma voor het havo/vwo ging veel aandacht uit naar bijspijkerlessen en voorbereiding op het profielwerkstuk, in het vmbo-programma was veel tijd ingeruimd voor het kennismaken met beroepen. Alle leerlingen po en vmbo kregen activiteiten aangeboden, onder andere op het gebied van sport en cultuur. Deelname was gratis.

Zomercampus010 moest een bijdrage leveren aan de doelen van het onderwijsbeleid van de gemeente dat zich richt op het bevorderen van gelijke kansen en het tegengaan van achterstanden: *Gelijke kansen voor elk talent*. De doelstelling van Zomercampus010 was om 6.000 kinderen en jongeren een inspirerende, uitdagende en leerzame invulling van de zomervakantie te bieden en een vliegende start in het nieuwe schooljaar, zodat ze vol zelfvertrouwen en met plezier aan hun nieuwe schooljaar kunnen beginnen.

De gemeente Rotterdam heeft Sardes gevraagd het voorbereidende en uitvoerende proces van de Zomercampus010 te evalueren om zicht krijgen op de mate waarin de doelen zijn bereikt, zodat hieruit lessen kunnen worden getrokken voor een mogelijke herhaling van Zomercampus010 in 2021. Wij hebben deze evaluatie met veel plezier uitgevoerd en in korte tijd 63 personen die betrokken waren bij de Zomercampus010 kunnen interviewen. We willen hen dan ook van harte bedanken voor de tijd die zij voor ons vrijmaakten en de openheid tijdens de gesprekken!

Leeswijzer

Deze rapportage bevat de uitkomsten van een evaluatieonderzoek naar de Zomercampus010. Het rapport start met een managementsamenvatting waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden. Dit hoofdstuk is als eigenstandig document te lezen. De hoofdstukken erna bevatten de verantwoording van de antwoorden op de onderzoeksvragen. In die hoofdstukken beschrijven we achtereenvolgens de opbrengsten, de voorbereiding en de uitvoering van de Zomercampus010 en een blik op de toekomst. Dat doen we vanuit de verschillende perspectieven van de 63 geïnterviewden. Het zijn de uitkomsten van de interviews waarin nagegaan is wat er volgens de betrokkenen heeft plaatsgevonden bij de voorbereiding en de uitvoering, hoe één en ander is verlopen en wat er bij een eventuele herhaling verbeterd kan worden. Uiteraard zijn er verschillende opvattingen en die laten we ook zien in deze hoofdstukken.

In het laatste hoofdstuk reflecteren we vanuit een onderzoeksperspectief op de uitkomsten van de interviews en formuleren we adviezen over keuzes die gemaakt kunnen worden bij een eventuele Zomercampus 010 in de zomer van 2021. De lezer die op een snelle manier de uitkomsten van het onderzoek wil weten, adviseren we het eerste en laatste hoofdstuk te lezen.

Managementsamenvatting

In deze managementsamenvatting presenteren we de resultaten van het onderzoek aan de hand van de door de gemeente Rotterdam opgestelde onderzoeksvragen. We betrekken bij de beantwoording de verschillende perspectieven van de grote groep betrokkenen van wie we informatie hebben verkregen. De samenvatting start met een beknopte beschrijving van het onderzoek en in de paragrafen daarna volgt de beantwoording van de vragen.

1.1 Het onderzoek

In dit onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. In hoeverre is het doel van de Zomercampus behaald?
 - a. Hoe effectief is de methodiek van het maken van een krant en welke lessen kunnen we daaruit leren?
2. In hoeverre is de beoogde doelgroep van de Zomercampus bereikt?
 - a. Sluit het materiaal in voldoende mate aan bij de leefwereld en het (Nederlandse) taalniveau van kinderen in de grote stad?
3. Hoe verliep de organisatie van de Zomercampus:
 - a. Tijdens de voorbereiding van de Zomercampus?
 - b. Tijdens de uitvoering van de Zomercampus?
4. Welke lessen kunnen we leren uit de Zomercampus? Wat ging goed en wat kan beter?
5. In hoeverre is er draagvlak voor een vervolg?

Er heeft met 60 betrokkenen bij de Zomercampus010 een interview plaatsgevonden – bijna allemaal online vanwege de coronamaatregelen - en drie personen hebben een schriftelijke reactie gegeven. Dat leverde een breed beeld op van de wijze waarop de Zomercampus010 is verlopen volgens betrokkenen.

1.2 Doel en doelbereik

Onderzoeksvraag 1

In hoeverre is het doel van de Zomercampus010 behaald?

De doelstelling van Zomercampus010 is om 6.000 kinderen en jongeren (4.500 leerlingen uit het po en 1.500 uit het vo) een inspirerende, uitdagende en leerzame invulling van de zomervakantie te bieden en een vliegende start in het nieuwe schooljaar, zodat ze vol zelfvertrouwen en met plezier aan hun nieuwe schooljaar kunnen beginnen. Dit doel is mede tot stand gekomen door de inbreng van de po- en vo-besturen. Po-besturen hebben de nadrukkelijke wens uitgesproken niet aan het wegwerken van achterstanden te werken tijdens de Zomercampus010. In een vroeg stadium was het inhalen van leerachterstanden wel opgenomen in de doelstelling, maar na de inbreng van de po-besturen is dit uit de doelstelling gehaald. Een belangrijke bevinding uit de interviews is dat veel partijen niet op de hoogte waren van het uiteindelijke doel van de Zomercampus010.

Uit vrijwel alle interviews komt naar voren dat kinderen in het primair onderwijs over het algemeen een leuke tijd hebben gehad en nieuwe kinderen, volwassenen en activiteiten hebben leren kennen. Ze hebben kennisgemaakt met verrijkende activiteiten en de buurt beter leren kennen. Dat zijn waardevolle opbrengsten die grotendeels overeenkomen met de doelen. Daarmee kunnen we constateren dat veel kinderen in de basisschoolleeftijd 'een inspirerende en uitdagende' invulling van een deel van hun zomervakantie hebben gehad. Een enkeling heeft ervaren dat kinderen gemakkelijker zijn gestart na de zomervakantie. Anderen merkten dit juist niet, waardoor we over dit aspect van de doelstelling geen eensluidende uitspraken kunnen doen. Of de Zomercampus010 als leerzaam wordt beschouwd hangt af van de interpretatie van het woord leerzaam. Degenen die dit interpreteren als: 'kinderen hebben veel geleerd', vinden dat dit zeker is gebeurd. Degenen die het interpreteren als: 'het werken aan cognitieve doelen', vinden dat dit niet is gelukt.

Ook vmbo-leerlingen leerden andere leerlingen kennen, hebben kennisgemaakt met beroepen via de 'leermeesters' en mogelijke achterstanden in vakken bijgespijkerd. Door deze werkwijze werd de leefwereld van leerlingen vergroot. Havo/vwo-leerlingen vonden de challenges niet altijd even interessant en kwamen eigenlijk vooral voor de examentraining. Ook zij deden ervaringen met nieuwe domeinen op door de gastsprekers en leerden nieuwe jongeren kennen.

Het feit dat de doelstelling uit meerdere aspecten bestaat - inspirerend, uitdagend en leerzaam¹ – zorgt ervoor dat de opbrengsten verschillend worden beoordeeld, afhankelijk van het perspectief van de betrokken partij. Degenen die de nadruk leggen op het verrijkende aspect zijn tevreden, degenen die een meer cognitieve invulling op het oog hadden, zijn minder tevreden en vinden dat er meer uitgehaald had kunnen worden. Dat laatste is met name het geval bij het po-programma.

Hét succes van de Zomercampus010 is dat er in relatief korte tijd een zomerprogramma voor duizenden kinderen is ontwikkeld en uitgevoerd. Naar buiten toe slaagde de Stichting Zomercampus Rotterdam er in een duidelijk beeld van één organisatie met één beeld neer te zetten. Dat hielp bij de bekendheid van de Zomercampus010.

1.3 De doelgroep

Onderzoeksvraag 2

In hoeverre is de beoogde doelgroep van de Zomercampus010 bereikt?

De ambitie was om 4.500 kinderen uit de groepen 3 tot en met 7 van het primair onderwijs en 1.500 kinderen in de voor-examenklassen van het voortgezet onderwijs te bereiken. De aantallen leerlingen in het basisonderwijs zijn bijna bereikt, want 4.311 kinderen ronden het programma af. De beoogde aantallen in het voortgezet onderwijs zijn niet behaald, het aantal leerlingen bedroeg 151. Verklaringen voor de lagere aantallen worden vooral gezocht in het laat op gang komen van de werving en de lange onduidelijkheid over het programma. Ook zetten betrokkenen uit het voortgezet onderwijs vraagtekens bij de ambitie voor aantallen deelnemers uit het voortgezet onderwijs. Deze lijkt te ambitieus, uitgaande van het totaal aantal leerlingen dat het voortgezet onderwijs in Rotterdam bezoekt en het aantal beschikbare docenten.

¹ Uiteraard kunnen recreatieve activiteiten leerzaam zijn, maar velen interpreteren de term leerzaam in de zin van leerzaam op het gebied van de basisvaardigheden en dan met name taal.

Hoewel er geen zicht is op de exacte achtergrondkenmerken van de deelnemers qua leeftijd en groep zien we wel dat de meeste po-leerlingen afkomstig zijn van de 89 scholen die tot de doelgroep behoorden. Voor het vo was niet vastgesteld dat het om leerlingen uit de onderwijsachterstanden-doelgroep moest gaan. Uit de interviews komt naar voren dat zowel kinderen uit de oorspronkelijke doelgroep zijn bereikt, als een groep kinderen die van huis uit meer kansen krijgen. Bij sommigen roept dat vraagtekens op. Zij vinden het positief dat verschillende groepen leerlingen gezamenlijk activiteiten hebben uitgevoerd in de zomerperiode, maar vragen zich af of middelen die bedoeld zijn voor de bestrijding van onderwijsachterstanden niet effectiever benut kunnen worden als ze alleen worden ingezet voor achterstandsleerlingen.

Een aspect dat in deze onderzoeksvraag niet expliciet is geformuleerd, maar er wel in besloten ligt, is de samenstelling van de groepen. In het po was die zeer divers, zowel wat leeftijd als wat niveau betreft. Er deden kinderen mee die jonger waren en die ouder waren dan de leerlingen voor wie het programma oorspronkelijk was ontwikkeld. Ook hebben leerlingen uit het speciaal basisonderwijs meegedaan en leerlingen die nog niet lang in Nederland woonden. Dat stelde hoge eisen aan de uitvoerders, met name voor het werken aan de wijkkrant die voor twee niveaus was ontwikkeld. Vooral voor de leerlingen aan de onderkant (jonge kinderen en kinderen die nauwelijks Nederlands spraken) was het programma te moeilijk. De aandacht voor deze groep ging ten koste van de leerlingen die meer aan konden. In de vo-onderdelen waren de verschillen binnen de groepen minder groot, ook omdat vmbo en havo/vwo-leerlingen gesplitst waren. De vmbo-betrokkenen hebben de indruk dat leerlingen uit vmbo-kaderberoepsgericht en vmbo-basisberoepsgericht ondervertegenwoordigd waren². Daardoor zijn de leerlingen van de verschillende leerwegen bij elkaar in de groepen geplaatst. Dat verliep over het algemeen goed, maar ook hier vonden sommigen de niveauverschillen groot. De havo/vwo-leerlingen hadden meer een programma op maat. Differentiatie werd hier niet lastig ervaren.

1.4 De voorbereidingsfase

Onderzoeksvraag 3a

Hoe verliep de organisatie van de Zomercampus010 tijdens de voorbereiding van de Zomercampus010?

De voorbereidingsfase van de Zomercampus010 kenmerkt zich door hard werken en een hoge snelheid om alles gedaan te krijgen. Nadat de politiek haar goedkeuring gaf voor het eerste plan en aangaf garant te staan voor een eventueel tekort in de financiering van het project (de kosten werden begroot op € 2,4 miljoen), is een kernteam van de gemeente aan de slag gegaan met de verdere uitwerking. Tegelijkertijd was het Jeugdfonds Sport en Cultuur bezig met een vergelijkbaar plan voor basisschoolleerlingen. Dit leidde tot een gedeeld initiatief dat samen met andere partijen werd opgepakt.

Het gedeelde opdrachtgeverschap bij de start tussen de gemeente Rotterdam en het Jeugdfonds Sport en Cultuur leidde tot veel onduidelijkheid. Vrijwel iedereen is het erover eens dat een duidelijk opdrachtgeverschap had kunnen helpen tijdens de voorbereiding en daarom sneller tot stand had moeten komen. De gemeente en het Jeugdfonds besloten tot het oprichten van een stichting voor de uitvoering van het programma. Met de oprichting van Stichting Zomercampus Rotterdam en een stevig team in dienst van deze stichting kwam er een nieuwe taak- en

² We beschikken niet over gegevens daarover.

rolverdeling. Nadat de gemeente haar regierol overdroeg aan de Stichting Zomercampus Rotterdam, moest ook al het contact met overige partijen en de reeds gemaakte afspraken overgedragen worden. Dat gaf soms problemen, omdat de gemeente met veel partijen langdurige (subsidie)relaties onderhoudt en met deze partijen al afspraken had gemaakt. Deze gevoeligheid werd niet altijd gevoeld door de Stichting Zomercampus Rotterdam. Dit leidde ertoe dat de gemeente het contact met sommige partijen toch in eigen hand hield, waardoor de Stichting Zomercampus Rotterdam niet over alle informatie beschikte. De rolverdeling en afstemming tussen de gemeente Rotterdam en de Stichting Zomercampus Rotterdam in de voorbereidingsfase blijkt dus een belangrijk aandachtspunt wanneer besloten wordt tot een vervolg van de Zomercampus010.

Veel partijen gaven in de interviews aan dat zij niet of niet genoeg zijn betrokken bij de voorbereiding van de Zomercampus010. Veel van hen erkennen daarbij dat dit mogelijk komt door het korte tijdsbestek waarin alles moest gebeuren. Vooral aanbieders in het po moesten soms lang wachten op instructies, wat leidde tot vertraging in het maken van het programma. De interne communicatie is daarom wisselend ervaren door betrokken partijen. Het overheersende gevoel is dat de partners veel moeite moesten doen om informatie te verkrijgen, dat de kaders lang onduidelijk bleven en dat communicatie pas laat plaatsvond, mede omdat de po-besturen laat besloten tot medewerking. Naar buiten toe werd de Zomercampus010 voor de start heel sterk neergezet: de Zomercampus010 is groots gepromoot in de stad door middel van onder andere flyers, posters en sociale media.

De deelnemers voor het po zijn in eerste instantie geworven via de scholen. Ongeveer 89 basisscholen met een (zeer) hoge schoolweging wat betreft achterstandenproblematiek zijn gevraagd om hun leerlingen uit te nodigen voor de Zomercampus010. De werving in het po is daarom erg afhankelijk geweest van de inzet van de scholen. In het vo is de werving tegelijkertijd met die in het po gestart, maar toen waren veel vo-scholen al bezig met de toetsweken en waren de leerlingen nauwelijks meer op school. Werving blijkt makkelijker te verlopen als ontwikkelaars van het aanbod en scholen al in een eerder stadium betrokken zijn bij de voorbereiding. Ook is het voor een goede werving noodzakelijk dat het programma bekend is op het moment van werven: leerlingen en ouders willen weten waar ze zichzelf of hun kind voor inschrijven.

1.5 De uitvoeringsfase

Onderzoeksvraag 3b

Hoe verliep de organisatie van de Zomercampus010 tijdens de uitvoering van de Zomercampus010?

Het beeld over de uitvoering dat oprijst uit de interviews, is dat er door velen enorm hard is gewerkt om de Zomercampus010 tot een succes te maken. Met veel enthousiasme en energie is er gewerkt aan een leuke Zomercampus010 voor de kinderen. De uitvoering bleef, zeker in het begin, last houden van de late start. De kwaliteit van het programma en van de uitvoering had hoger kunnen zijn als er meer tijd voor de voorbereiding was geweest en duidelijke kwaliteitscriteria waren vastgesteld waaraan het programma had moeten voldoen. Vrijwel iedereen is het erover eens dat er minimaal twee weken, maar misschien wel een maand langer nodig waren geweest om alles goed in de steigers te zetten.

Er is veel werk verzet en velen hebben taken op zich genomen waarvoor zij in eerste instantie niet gevraagd waren. Er was een enorm improvisatievermogen en veel bereidwilligheid om extra werkzaamheden te verrichten. Mede daardoor, en niet in de laatste plaats door de voortvarendheid van de Stichting Zomercampus Rotterdam, hebben veel kinderen en jongeren in de zomervakantie een zinvolle tijdsbesteding gehad.

De aantallen leerlingen waren niet goed bekend per locatie en wisselden per dag, ook omdat deelnemers niet op kwamen dagen of – het omgekeerde – bijvoorbeeld een neefje of zusje hadden meegenomen. De indeling van de groepen heeft nogal eens hoofdbrekens gekost en bleek niet altijd ideaal om een inhoudelijk sterk programma uit te voeren. Er was veel diversiteit in de groepen en de leraren vonden het lastig om met de grote niveauverschillen om te gaan. Ook was er, zeker in het begin, onduidelijkheid over het programma en het rooster, met name omdat de aanbieders van de activiteiten (sport, cultuur, koken, techniek etc.) per locatie en per week/dag wisselden. Dit verbeterde wel gedurende de zomer.

De wijkgerichte aanpak voor het po en de verdeling van de vo-locaties over de stad werden over het algemeen gewaardeerd, hoewel daarbij niet alles op rolletjes verliep (locaties die op het laatste werden teruggetrokken, periodes die toch niet werden aangeboden door te weinig deelnemers). Zomercampus010 vraagt om ruimtes waar zowel educatieve activiteiten als sport en spel kunnen plaatsvinden. Niet alle locaties voldeden daaraan en het oordeel over de locaties wisselt dan ook. Over het vervoer is veel onvrede, ook daar wreekte zich de late voorbereiding en het ontbreken van een logistiek overzicht.

Mentoren vormden het vaste aanspreekpunt voor de deelnemers en zouden altijd aanwezig zijn bij de lessen en activiteiten, maar daar was niet iedereen van op de hoogte en dit bleek niet altijd gerealiseerd te worden. Vooraf hadden mentoren en leraren elkaar niet ontmoet en dat speelde een belemmerende rol bij de uitvoering. Op locatieniveau is daarom door coördinatoren gezocht naar gezamenlijke evaluatiemomenten. De constructie met mentoren wordt positief beoordeeld, omdat mentoren een vertrouwensband kunnen opbouwen met de deelnemers. De kwaliteit van de mentoren wisselde.

De ouders speelden een kleine rol bij de uitvoering. Op sommige locaties zorgden ouders als vrijwilliger voor de lunch. Vanwege de corona-maatregelen mochten ouders niet met hun kind mee naar binnen. Dat vormde een obstakel voor het opbouwen van vertrouwen bij ouders, met name als zij hun kind op een locatie brachten die zij niet kenden.

Het extra werk dat de uitvoerders op zich namen, had deels te maken met een onduidelijke taak- en rolverdeling tijdens de uitvoering, waardoor een aantal verantwoordelijkheden niet goed belegd waren. Op praktisch niveau is er veel opgelost door de Stichting Zomercampus Rotterdam, door locatie- en mentorcoördinatoren en facilitaire diensten. Op programmaniveau lag dit anders. Omdat er drie verschillende programma's waren – po, vmbo en havo/vwo – en per programma verschillende onderdelen, ontbrak er overzicht en was niet duidelijk wie verantwoordelijk was voor de inhoudelijke kwaliteit van de uitvoering. Bij het programma voor het vmbo was de ontwikkelaar – Meester Rembrandt – op de twee locaties ook nauw betrokken bij de uitvoering en vormden de twee betrokkenen het inhoudelijke aanspreekpunt. Dat was overigens een taak die zij in een later stadium op zich hebben genomen. Voor het po-programma en de twee locaties voor havo/vwo ontbrak een dergelijke inhoudelijk verantwoordelijke. Daardoor kon het gebeuren dat van het programma werd afgeweken en er een eigen invulling aan werd gegeven.

1.6 Leerpunten en successen voor de toekomst

Onderzoeksvraag 4

Welke lessen kunnen we leren uit de Zomercampus010? Wat ging goed en wat kan beter?

Er is in korte tijd veel voor elkaar gekregen: een divers programma met een combinatie van educatie, sport, cultuur en sociale vaardigheden, waaraan veel leerlingen hebben deelgenomen. Leerlingen in het primair onderwijs waren over het algemeen enthousiast over de Zomercampus010 en leerlingen in het voortgezet onderwijs waardeerden de examentrainingen en in het vmbo ook het deel dat gericht was op loopbaanoriëntatie. De doelstelling³ is daarmee in zowel het po als het vo grotendeels bereikt.

Met zo'n snelle invoering, ontkom je niet aan knelpunten. Die lagen in de eerste plaats, van begin tot eind, in communicatie en planning. De belangrijkste les die geleerd is, is dat veel eerder bekend moet zijn wat het doel en de doelgroep is, wat het aanbod is, waar het is, wie het verzorgt en wie waarvoor verantwoordelijk is, zodat iedereen weet waar hij aan toe is en er ook op tijd geworven kan worden. Dat gold ook voor de afstemming tussen gemeente en Stichting Zomercampus Rotterdam; de verdeling van rollen en taken was onvoldoende helder afgestemd. Met een goede voorbereiding moeten afstemming, planning en communicatie een eventuele volgende keer beter kunnen, geven veel organisaties aan.

Met betrekking tot de inhoud van het aanbod wordt in de interviews aangegeven dat er meer mogelijkheden tot differentiëren zouden moeten zijn, de dagen in het po en de examentraining vo te lang waren en dat er in de voorbereiding meer afgestemd zou moeten worden met leerlingen. Waar hebben zij behoefte aan? Andere veelgenoemde knelpunten waren de begeleiding van de mentoren en de manier waarop een deel van hen hun taak uitvoerde, het werven van leraren via een detacheringsbureau en het feit dat deelname aan de Zomercampus010 voor verschillende uitvoerders en aanbieders niet rendabel was.

1.7 Draagvlak

Onderzoeksvraag 5

In hoeverre is er draagvlak voor een vervolg?

Bij de meeste partijen is er in elk geval draagvlak voor een gesprek over de mogelijkheden voor een vervolg. Dat gesprek zou moeten gaan over een goede, tijdige organisatie, over inhoudelijke aanscherpingen, maar ook opnieuw over de doelen en de doelgroep. Voor wie organiseren we deze activiteit? Mag iedereen meedoen, of is het exclusief voor een specifieke doelgroep ('de kinderen die het het hardste nodig hebben'). En streven we recreatieve, verrijkende en/of cognitieve doelen na? Hoe groot het draagvlak voor een vervolg daadwerkelijk zal zijn, hangt af van de keuzes die gemaakt worden.

Op basis van de interviews kunnen we voorspellen dat dergelijke gesprekken niet gemakkelijk tot consensus zullen leiden. Dat heeft mede te maken met het grote aantal organisaties dat betrokken is, elk met eigen belangen, ambities en doelen. Verschillende organisaties die dit jaar

³ De doelstelling van Zomercampus010 was om 6.000 kinderen en jongeren (4.500 leerlingen uit het po en 1.500 uit het vo) een inspirerende, uitdagende en leerzame invulling van de zomervakantie te bieden en een vliegende start in het nieuwe schooljaar, zodat ze vol zelfvertrouwen en met plezier aan hun nieuwe schooljaar kunnen beginnen.

activiteiten aanboden vinden dat de invulling meer gericht had moeten zijn op het bereiken van cognitieve doelen, veel po-schoolbesturen vinden juist dat het cognitieve domein, vooral als het gaat om het inlopen van onderwijsachterstanden, (exclusief) in het reguliere onderwijs thuishoort. Voor een groot deel van de organisaties die we spraken geldt dan ook dat het draagvlak afhangt van de keuzes die gemaakt worden. Een kleiner deel pleit zeker voor een vervolg van de Zomercampus010, een ongeveer even groot deel wil dat zeker niet bij een vergelijkbare opzet van de zomercampus in 2021.

Tot slot vroegen we in de interviews naar voorwaarden voor een eventueel vervolg. Hierbij worden de volgende punten genoemd:

- De doelen en de doelgroep moeten ruim van tevoren helder zijn. En achteraf moet duidelijk worden gemaakt of doelen en doelgroep bereikt zijn;
- In het po wil men graag het wijkgericht werken handhaven, in het vo ziet men graag een aanbod op de eigen school, eventueel wel met excursies in de stad;
- Voor aanbieders is het van belang dat er voor hen efficiënt geprogrammeerd wordt en er een rendabel tarief wordt gehanteerd;
- Enkele po-schoolbesturen staan erop dat er geen leraren via uitzendbureaus worden geworven.

2. De opbrengsten

In dit hoofdstuk geven we weer in welke mate de doelen van de Zomercampus010 zijn behaald en de doelgroep is bereikt. We baseren ons daarbij vooral op de interviews, maar betrekken hierbij ook de uitkomsten van ander onderzoek.

Onderzoeksvraag 1: In hoeverre is het doel van de Zomercampus010 behaald?

Onderzoeksvraag 2: In hoeverre is de beoogde doelgroep van de Zomercampus010 bereikt?

2.1 Het bereiken van de doelen

De doelstelling van Zomercampus010 was om 6.000 kinderen en jongeren (4.500 leerlingen uit het po en 1.500 uit het vo) een inspirerende, uitdagende en leerzame invulling van de zomervakantie te bieden en een vliegende start in het nieuwe schooljaar, zodat ze vol zelfvertrouwen en met plezier aan hun nieuwe schooljaar kunnen beginnen.

Primair onderwijs

Kinderen in het primair onderwijs hebben over het algemeen een leuke tijd gehad en nieuwe kinderen, volwassenen en activiteiten leren kennen. Ze hebben kennisgemaakt met recreatieve en verrijkende activiteiten en de buurt beter leren kennen, zo horen we in vrijwel alle interviews. Dat zijn waardevolle opbrengsten die grotendeels overeenkomen met de doelen. Daarmee kunnen we constateren dat veel kinderen in de basisschoolleeftijd 'een inspirerende en uitdagende' invulling van een deel van hun zomervakantie hebben gehad. Uit de interviews, bijvoorbeeld met de leraren, blijkt dat niet alle kinderen gemotiveerd waren, met name voor het onderdeel wijkkrant.

Een enkeling, zoals een directeur van een po-school, heeft ervaren dat kinderen gemakkelijker zijn gestart na de zomervakantie: *'We merkten dat de 'schooltip' minder is en aan het gedrag van kinderen merk je dat ze meer in het schoolritme zijn gebleven'*. Anderen merkten dit juist niet, waardoor we over dit aspect van de doelstelling geen eensluidende uitspraken kunnen doen. Was de Zomercampus010 leerzaam? Hierover verschillen de meningen en dat hangt samen met de interpretatie van het woord 'leerzaam'. Degenen die dit interpreteren als: 'kinderen hebben veel geleerd', vinden dat dit zeker is gebeurd. Degenen die het interpreteren als: 'het werken aan cognitieve doelen', vinden dat dit niet is gelukt.

Vmbo

Het vmbo-programma is aangeboden op twee locaties, waardoor leerlingen van verschillende scholen elkaar hebben leren kennen. Daarnaast hebben zij kennisgemaakt met beroepen via de 'leermeesters' en mogelijke achterstanden in vakken bijgespijkerd. De werkwijze met leermeesters is goed bevallen en heeft ertoe geleid dat de wereld van veel leerlingen werd vergroot. *'Ze zijn een stuk sterker geworden in natuurkunde. Uiteindelijk konden ze dat examen best wel goed doorwerken. Sociaal hebben ze ook veel geleerd. Er kwamen veel sprekers en in het begin waren ze puberig, maar aan het eind kwam er iemand met een heftig verhaal (gokverslaafde) en de leerlingen hingen aan zijn lippen. Ze hebben geleerd om mensen met ervaringen serieus te nemen.'* Een aantal geïnterviewden vindt dat het programma nog beter kan, door bijvoorbeeld meer excursies en lessen op locatie (bijvoorbeeld bij bedrijven).

Havo/vwo

Ook hier geldt dat leerlingen van verschillende scholen deelnamen, op twee locaties, waardoor zij de mogelijkheid kregen om andere leerlingen te ontmoeten. Dat is positief ervaren. *‘Het was goed om te zien dat er na afloop ook groepjes leerlingen samenschoolden en napraatten.’* De geïnterviewden vertellen dat de sfeer in de groepen goed was en de leerlingen enthousiast. Een aantal leerlingen kwam met een gericht doel, het bijspijkeren van bepaalde vakken, en waren wat minder enthousiast over de challenges (zie voor de invulling van het programma paragraaf 3.6). *‘In het begin waren ze absoluut niet gemotiveerd. Ze deden het alleen voor de gratis Lyceo-training, maar gaandeweg vonden ze het leuker en zag je ze denken “dat is toch wel cool”. Dat kwam door de rol van de externe sprekers, mijn enthousiasme en de verbinding met de stad. Er zijn maar twee leerlingen afgehaakt, bij andere groepen soms de hele groep. Sommige presentaties vielen wel samen met het offerfeest, maar die leerlingen hebben later zaken ingehaald.’*

Uit het onderzoek van de Hogeschool Rotterdam (Vuijk en Steens, 2020) blijkt dat kinderen in sociaal-emotioneel opzicht vooral hun zelfvertrouwen hebben vergroot en hebben geleerd dat het goed is om ‘in mogelijkheden te denken’. Zij hebben nieuwe vrienden gekregen en betekenisvol contact met volwassenen gehad. Ook heeft de Zomercampus010 bijgedragen aan zelf-regulatievaardigheden, zorg dragen voor het welzijn van anderen en het uiten van gevoelens, blijkt uit dit onderzoek. Op cognitief vlak hebben de kinderen vooral baat gehad bij de kleinschaligheid van het geheel. De leerlingen die meededen aan de examentraining vonden het prettig dat er veel gerichte aandacht was, waardoor zij met meer zelfvertrouwen en een meer gerust gevoel het nieuwe schooljaar in gaan. In het primair onderwijs werd bij het maken van de wijkkrant vooral de speelse en creatieve elementen gewaardeerd. Op het gebied van sport heeft de Zomercampus010 voor het po eraan bijgedragen dat kinderen kennismaakten met nieuwe sporten en dat ze ‘lekker buiten konden spelen’.

2.2 Doelgroepbereik

De doelgroep voor de Zomercampus010 bestond uit:

- Leerlingen van de groepen 3 tot en met 7 uit het primair onderwijs van 89 scholen met een hoge schoolweging.
- Leerlingen in het vmbo, havo en vwo die na de zomer van 2020 aan het examenjaar zouden beginnen.

De ambities voor het bereik betroffen: 4.500 leerlingen uit het primair onderwijs en 1.500 leerlingen uit het voorgezet onderwijs. Uiteindelijk hebben 4.311 leerlingen in het po en 151 leerlingen in vo het programma afgemaakt. Voor het po gaat het om 3.328 leerlingen van de 89 scholen met een hoge schoolweging.

Tabel Doelgroepbereik

Onderwijssoort	Ambitie	Bereik	Waarvan doelgroeppln
PO	4500	4311	3328
VO	1500	151 (68 havo/vwo en 83 vmbo)	n.v.t.

Primair onderwijs

Voor het primair onderwijs zijn grote aantallen kinderen bereikt. Om dergelijke grote doelgroepen te bereiken, zijn voorlichting en werving van groot belang. Die zijn in een laat stadium op gang gekomen en dat wordt dan ook vaak genoemd als hoofdoorzaak voor het net niet helemaal bereiken van de aantallen leerlingen die van tevoren vastgesteld waren. Twee po-schooldirecteuren benoemen dat de op hun school tegenvallende deelnemersaantallen ook te maken hebben met te weinig vertrouwen bij ouders, onder andere door het ontbreken van bekende gezichten en een bij de start slecht voor vragen bereikbare Stichting Zomercampus Rotterdam.

Omdat we niet de beschikking hebben over de kenmerken van de deelnemende leerlingen in het primair onderwijs, kunnen we geen verdere uitsplitsing maken naar leeftijd. Wel wordt in verschillende interviews benoemd dat bij de uitvoering niet altijd strikt de hand gehouden is aan de doelgroep. Zo hebben jongere broertjes en zusjes meegedaan, waardoor er ook kleuters aanwezig waren. Daarnaast was er bij ouders soms onduidelijkheid over de doelgroep: *‘Ouders dachten dat het ging om de groep waar je het jaar na de zomer in zat of ze logen over de leeftijd van het kind’*. Daardoor hebben ook leerlingen uit groep 8 deelgenomen.

In eerste instantie was de Zomercampus010 alleen bedoeld voor leerlingen van reguliere basisscholen. Nadat bleek dat enkele leerlingen van het sbo zich al hadden inschreven is in het wijkoverleg besloten dat ook deze leerlingen welkom waren, mits ze zonder extra begeleiding konden deelnemen aan het programma.

Voortgezet onderwijs

Al vrij snel werd duidelijk dat de ambities voor de aantallen leerlingen uit het voortgezet onderwijs, namelijk 1.500, te hoog gegrepen waren. Doordat ontwikkelaars, aanbieders en enkele scholen in het voortgezet onderwijs ook veel energie gestoken hebben in het (persoonlijk) benaderen van leerlingen, betrof het uiteindelijke aantal vo-deelnemers dat het de volledige Zomercampus010 heeft doorlopen 151, dus 10% van het beoogde aantal. De geïnterviewde ontwikkelaars/aanbieders in het vo gaven aan dat er in de loop van de Zomercampus010 meerdere leerlingen zijn afgevallen. Een mentorcoördinator vermoedt dat onder andere het rommelige en onduidelijke begin daarmee te maken kan hebben. Ook lijkt meegespeeld te hebben dat een deel van de leerlingen dacht alleen examentraining van Lyceo te krijgen. Zij waren minder gemotiveerd voor de challenges.

In sommige interviews komt naar voren dat de deelnemers havo/vwo een goede afspiegeling waren van de doelgroep: *‘Veel niet-westerse leerlingen met minder kansen in het leven of op de arbeidsmarkt deden mee.’* Maar we horen ook andere geluiden: *‘Vooral de leerlingen van wie de ouders het belangrijk vonden, zijn gekomen. Leerlingen zijn heel afhankelijk van de wil en pressie van hun ouders. Examentraining volgen in de zomervakantie is immers niet iets waar pubers vanzelf met plezier naartoe gaan.’* We horen dat sommige leerlingen door school ‘gestuurd’ zijn.

De betrokkenen bij de vmbo-Zomercampus010 hebben de indruk dat de leerlingen die het het hardst nodig hebben, namelijk vmbo-bk leerlingen, vrijwel niet hebben meegedaan. Redenen hiervoor lijken te zijn dat de drempel voor deze groep om naar een andere locatie te gaan, hoog is

en dat de mentoren geen rol konden vervullen in het motiveren van leerlingen, vanwege het late tijdstip waarop locaties en programma bekend werden.

3. De voorbereiding

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding van de Zomercampus010 en het voorbereidingstraject vanuit het perspectief van de geïnterviewden. We gaan in op de totstandkoming van de doelen en beoogde bereikcijfers, de organisatiestructuur en samenwerking tijdens de voorbereiding en de communicatie. Ook beschrijven we de opzet van het programma en de werving van de deelnemers.

Onderzoeksvraag 3a: Hoe verliep de organisatie van de Zomercampus010 tijdens de voorbereiding?

3.2 Aanleiding Zomercampus010

Door de maatregelen als gevolg van Covid-19 zijn scholen in Nederland vanaf 16 maart 2020 gesloten. Vanaf 11 mei gingen ze gedeeltelijk weer open (halve dagen of om de dag) en vanaf 8 juni zijn de scholen weer volledig opengegaan. Leerlingen hebben ongeveer acht weken geen onderwijs op school gehad. Als alternatief werd onderwijs op afstand aangeboden. De intensiteit en kwaliteit van het online onderwijs varieerde. De inschatting in Rotterdam is dat kinderen daardoor niet alleen onderwijs op school, maar ook veel interactie en activiteiten gemist hebben en hun sociaal-emotioneel welbevinden verminderd zou kunnen zijn. Vooral voor kinderen in achterstandsposities zou de komst van Covid-19 tot veel nadelige gevolgen kunnen leiden⁴. Zij komen immers uit situaties waar een gebrek aan betekenisvolle dagbesteding op school of na school niet gemakkelijk opgevangen kan worden door de thuisomgeving. Er bestaat bij deze kwetsbare groep kinderen het risico dat het onderwijs op afstand niet optimaal werd vormgegeven: afstandsonderwijs vraagt veel van zowel leerlingen als ouders/verzorgers en de thuisomstandigheden spelen een grote rol in het al dan niet goed organiseren van thuisonderwijs. Met het oog op deze kinderen is de Zomercampus010 ontstaan. Dit gebeurde vanuit twee sporen: de gemeente en het Jeugdfonds Sport en Cultuur. De gemeente was vanaf eind april bezig met een plan, net als het Jeugdfonds Sport en Cultuur. In enkele dagen hebben zij besloten er om, gezien de overlap in de plannen, één gezamenlijke aanpak van te maken. Dit besluit begin mei vormde het startsein voor de Zomercampus010, zoals deze er uiteindelijk is gekomen.

Andere organisaties in de stad waren op hetzelfde moment bezig met initiatieven gericht op een zinvolle besteding van de zomervakantie. Sommige zijn aangesloten bij de Zomercampus010, andere hebben een eigen zomerschool, zomerweek of zomeractiviteiten georganiseerd.

3.3 Politieke besluitvorming en oprichting Stichting Zomercampus Rotterdam

Eind april kreeg de afdeling onderwijs van de gemeente Rotterdam de bestuurlijke opdracht om een zomerschool te organiseren. Dit gebeurde in het kader van het programma “Rotterdam

⁴ Zie bijvoorbeeld het onlangs uitgekomen onderzoek van Engzell, Frey en Verhagen (2020): Learning inequality during the COVID-19 pandemic.

sterker door”, een programma geïnitieerd door de gemeente Rotterdam met als overkoepelend doel de economische gevolgen van de coronacrisis op te vangen (<https://www.rotterdam.nl/bestuur-organisatie/sterker-door/>). Het college van burgemeester en wethouders stuurde aan op het opzetten van een Rotterdamse zomerschool in samenspraak met het onderwijs en andere partijen in de stad voor kinderen van wie de leerachterstanden in de coronaperiode zijn vergroot. In de tweede week van mei gaf het college officieel akkoord voor het opzetten van een zomerschool in de stad tussen 20 juli en 28 augustus 2020. Het college stond hierbij garant voor een eventueel financieel tekort van het project. Met de Raad werd de afspraak gemaakt dat zij tussentijds op hoofdlijnen op de hoogte gehouden zouden worden. Een gedeeld urgentiebesef en de snelheid waarmee alles moest gebeuren heeft bijgedragen aan deze beslissing.

De kosten van de Zomercampus010 zijn bij de start begroot op ongeveer € 2,4 miljoen. Om dit te dekken is onder andere gebruik gemaakt van de subsidieregeling inhaal- en ondersteuningsprogramma’s onderwijs 2020 -2021 van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Een groot deel van de schoolbesturen hebben erin toegestemd om een deel (€300,- per leerling) van de landelijke subsidie voor inhaal- en ondersteuningsprogramma’s die zij konden aanvragen, beschikbaar te stellen aan de Zomercampus010⁵. Deze subsidie kan worden ingezet voor extra onderwijstijd. Daarnaast is een deel van geoormerkte gelden voor welzijn, sport en cultuur als gevolg van de coronacrisis niet gebruikt en ingezet. Het Jeugdfonds Sport en Cultuur bracht € 500.000 in. Andere Rotterdamse fondsen en bedrijven brachten bijdragen in natura en financiële bijdragen in. De gemeente stond zoals aangegeven garant voor een eventueel resterend tekort⁶.

Deze besluitvorming gaf de gemeente en het Jeugdfonds Sport en Cultuur ongeveer twee maanden de tijd om de Zomercampus010 voor te bereiden. Het oprichten van een uitvoerende stichting was daarom de volgende stap. Met deze stichtingsvorm werd het goed mogelijk om met andere partijen samen te werken en andere partijen te contracteren. Op 22 juni is deze stichting opgericht onder de naam Stichting Zomercampus Rotterdam en is Mandy Leenpoel door het bestuur van de stichting ingehuurd als directeur.

3.4 Totstandkoming doelstelling en bereikcijfers

Doelstelling

Voordat het uiteindelijke doel van de Zomercampus010 werd vastgesteld, is gesproken over andere doelen. In een eerder stadium was één van de doelen om de opgelopen achterstanden van kinderen in te halen, en ook kinderen te leren leren, hun zelfvertrouwen te vergroten en hun wereld te vergroten. Dit zou indirect kunnen bijdragen aan de gemeentelijke doelstelling om hogere onderwijsresultaten te bewerkstelligen en uiteindelijk kansengelijkheid te bevorderen. In de uiteindelijke doelstelling is het inhalen van onderwijsachterstanden niet opgenomen. Deze beslissing is voortgekomen uit een brief en gesprekken met de po-schoolbesturen in Rotterdam. De schoolbestuurders po benadrukten dat hun primaire zorg het sociaal-emotioneel welbevinden van hun leerlingen betrof en dat zij niet mee wilden werken aan een zomerschool waar de focus ligt op het wegwerken van achterstanden. Zij hadden een voorkeur voor een zomerschool met sportieve en creatieve activiteiten en gaven aan geen verantwoording te kunnen dragen voor de

⁵ €900,- per leerling met een maximum van 10% dan wel 20% van de leerlingen, afhankelijk van de schoolscore op het gebied van onderwijsachterstanden.

⁶ Op het moment van het schrijven van deze rapportage wordt nog gewerkt aan de financiële eindafrekening.

uitvoering van het programma. Ook benoemden ze dat geen of nauwelijks inzet van eigen medewerkers zou kunnen plaatsvinden en dat scholen niet konden dienen als locatievoorziening. De gemeente heeft gehoor gegeven aan deze wensen en heeft het inhalen van achterstanden uit de doelstelling gehaald. Daarbij is overeengekomen dat de activiteiten verrijkend zouden zijn en de ontwikkeling van leerlingen zou bevorderen, maar dat de setting niet schools zou zijn.

Ook een aantal directeuren in het vo had wensen voor de invulling van het programma en wilde juist wél aandacht voor leerachterstanden. Het overleg met het vo vond, in tegenstelling tot het po, niet rechtstreeks met de Stichting Zomercampus Rotterdam plaats, maar via de gemeente. *‘Na het versturen van onze brief zijn wekelijkse klankbordsessies georganiseerd tussen de gemeente en de vo-scholen. Hier is ook het idee van de examentraining en de challenges ontstaan’*, vertellen vo-directeuren. Het programma voor het vo kreeg dus een andere invulling dan dat voor het po, binnen dezelfde doelstellingen.

Uit de interviews blijkt dat veel betrokkenen, zowel ontwikkelaars, aanbieders als uitvoerders, niet exact op de hoogte waren van het uiteindelijke doel. Sommige geïnterviewden hadden de indruk dat het inhalen van leerachterstanden nog wel degelijk onderdeel was van het doel, anderen wisten dat dit eruit was gehaald, maar niet wat het doel dan wel was.

Doelgroepbepaling en vaststelling bereikcijfers

In de beginperiode, toen er nog twee initiatieven waren, werd aan de volgende doelgroep gedacht:

- 1.500 leerlingen met een kansarme achtergrond in het voortgezet onderwijs die na de zomer naar het examenjaar gaan (dus leerlingen die 3 vmbo, 4 havo of 5 vwo hebben afgerond)
- 1.500 leerlingen die groep 7 hebben afgerond en na de zomer naar groep 8 gaan, omdat zij net als de vo-leerlingen in de voor-examenjaren immers de minste tijd hebben om hun school succesvol af te ronden en een goede vervolgstap te zetten.
- 3.000 leerlingen (in een achterstandssituatie) in de groepen 3 en 4 van het basisonderwijs.

In de eerste week van juni werd dit⁷:

- 1.500 kinderen in de voor-examenklassen van het voortgezet onderwijs: 3 vmbo, 4 havo en 5 vwo.
- 4.500 kinderen in groepen 3 tot en met 7 van het primair onderwijs.

Een aparte programmering voor groep 7 (na de vakantie groep 8) was niet haalbaar en niet wenselijk volgens verschillende partijen.

Vastgesteld is dat de Zomercampus010 zich voor het po zou richten op Rotterdamse kinderen uit 28 wijken, waarvan bekend is dat er een groter risico op onderwijsachterstanden bestaat. Ongeveer 89 basisscholen met een (zeer) hoge schoolweging wat betreft achterstanden zijn gevraagd om hun leerlingen uit te nodigen voor de Zomercampus010. Dat laatste was een wens van de po-schoolbesturen, die niet wilden dat individuele leerlingen geselecteerd werden. Zij kozen voor een brede doelgroep met een accent op leerlingen in kwetsbare wijken en scholen met de hoogste schoolweging.

⁷ Raadsbrief 10 juni 2020

In het voorgezet onderwijs zijn alle scholen gevraagd om leerlingen in de voor-examenklassen die extra ondersteuning kunnen gebruiken op het gebied van kennis of zelfvertrouwen uit te nodigen voor de Zomercampus010.

Al in een vroeg stadium is besloten om geen kinderen te weigeren, om zoveel mogelijk kinderen met de Zomercampus010 te kunnen bereiken. Zo waren bijvoorbeeld ook kinderen van scholen die geen subsidieaanvraag bij OCW hebben ingediend welkom. Voor de financiering van de deelname van deze kinderen staat de gemeente Rotterdam garant.

3.5 Organisatiestructuur: taken en rollen

Opdrachtgeverschap

Het college van burgemeester en wethouders bracht het formele opdrachtgeverschap onder bij de afdeling Onderwijs van de gemeente. Het samensmelten van de twee initiatieven had enige tijd nodig; er was nog geen Stichting Zomercampus Rotterdam en er moest nog een opdracht geformuleerd worden. Tegelijkertijd kon er niet gewacht worden met de uitvoering.

De uitvoering werd halverwege juni overgedragen aan de Stichting Zomercampus Rotterdam. Er werd door het stichtingsbestuur een directeur ingehuurd die samen met het aangetrokken team met groot enthousiasme is begonnen aan de uitdaging om in een zeer korte tijd de Zomercampus010 verder te organiseren.

Rol- en taakverdeling

De oprichting en inrichting van Stichting Zomercampus Rotterdam leidde tot een versnelling in de organisatie van de Zomercampus010. Er konden contracten worden gemaakt, locaties gecontracteerd, opdracht worden gegeven aan partners voor de werving van leraren en mentoren etc. In de eerste weken leidden de nieuwe verhoudingen ook tot onduidelijkheden over de rol- en taakverdeling tussen de gemeente en de Stichting Zomercampus010 en de tijdsdruk was hoog, want de Zomercampus010 moest op 20 juli starten. Gaandeweg werden de rol en taken van de Stichting Zomercampus Rotterdam voor betrokkenen (aanbieders, uitvoerders) duidelijker: ze moesten bij de Stichting Zomercampus Rotterdam zijn met vragen. De Stichting Zomercampus010 droeg de verantwoordelijkheid over het project en de gemeente trad op als opdrachtgever. De taken van Stichting Zomercampus Rotterdam bestonden uit: coördineren, financiële en operationele administratie, interne en externe communicatie over de Zomercampus010. Uit zorg voor een zorgvuldige omgang heeft de gemeente de contacten gehouden met enkele partners. Achteraf gezien droeg dat bij aan ontstane onduidelijkheden, omdat niet de gemeente maar de stichting verantwoordelijk was geworden voor de uitvoering van het programma.

De taakverdeling tussen de gemeente en de Stichting Zomercampus010 beviel beide partijen uiteindelijk erg goed. De rol van het Jeugdfonds is – naar eigen zeggen - meerledig gebleven: het was mede-initiator, mede-opdrachtgever en mede-uitvoerder. Voor de buitenwacht leidde dit soms wel tot onduidelijkheden: het was voor verschillende partijen niet altijd duidelijk of iets vanuit de Stichting Zomercampus Rotterdam of vanuit het Jeugdfonds gebeurde.

Contacten met aanbieders en uitvoerders

De overdracht van de regie over de aanbieders en uitvoerders gaf soms problemen, omdat de gemeente met veel partijen langdurige (subsidie)relaties onderhoudt en met deze partijen zowel formele als informele afspraken had gemaakt over financiële bijdragen of bijdragen in natura aan

de Zomercampus010. Dit ging bijvoorbeeld over afspraken omtrent nog te besteden subsidies. De gemeente heeft daarom in de voorbereidingsfase het contact met een deel van de partijen in eigen hand gehouden: onder andere met schoolbesturen en het sportbedrijf. Dat leidde tot een informatieachterstand bij de Stichting Zomercampus Rotterdam. De Stichting Zomercampus Rotterdam vertelde dat ze hier in mee probeerde te bewegen om de bestaande relaties niet te beschadigen. Verschillende geïnterviewden (welzijnsinstellingen, aanbieders sport en cultuur) vonden het lastig om met een nieuwe stichting te werken, buiten hun vaste relatie met de gemeente om. Schoolbesturen wilden graag met hun vaste contactpersonen binnen de gemeente werken. Verschillende partijen ervaarden de rol en houding van de Stichting Zomercampus Rotterdam als dwingend. De Stichting Zomercampus Rotterdam beaamt dit, maar voelde zich genoodzaakt om snelle beslissingen te nemen.

Ook aan de kant van de gemeente leverde deze situatie op momenten problemen op. Werk bleek bijvoorbeeld dubbel te gebeuren: zowel de Stichting Zomercampus Rotterdam als de gemeente waren in de voorbereiding bezig met het zoeken van vrijwilligers, mentoren en locaties. Dit werd als vervelend ervaren door gemeentelijke medewerkers, omdat daardoor hun goede, bestaande relaties onder druk kwamen te staan.

Rol gemeente: kernteam en ondersteunend team

Het kernteam dat gevormd was tijdens de voorbereidingsfase, bestond uit drie medewerkers van de gemeente, de directeur van de stichting Zomercampus en de voorzitter van het Rotterdamse jeugdfonds sport & cultuur. Daarnaast was er een ondersteunend team met medewerkers van de afdelingen onderwijs, jeugd, welzijn, sport, cultuur en communicatie. Deze medewerkers werkten al voor een groot deel samen bij Dagprogrammering op Zuid. Zij vonden hun rol en taken bij de Zomercampus010 echter lastiger, zo horen we in de interviews. Het heeft hen veel tijd gekost om zaken af te stemmen. Gaandeweg bleek veelal dat de tussenkomst van de gemeente niet nodig was; de Stichting Zomercampus Rotterdam regelde het. Wel kreeg de gemeente veel vragen van de betrokken partijen als zaken voor hen niet duidelijk waren: de gemeente blijkt dan toch een gemakkelijker aanspreekpunt dan de Stichting Zomercampus Rotterdam.

3.6 Ontwikkeling programma

Het programma van de Zomercampus010 was verschillend voor het po, vmbo en havo/vwo. We gaan hier kort in op de totstandkoming en belangrijkste inhoud van de programma's. In het volgende hoofdstuk bespreken we de wijze waarop het programma is uitgevoerd en in het laatste hoofdstuk geven we een reflectie op de verschillende programmaonderdelen.

Programma voor het primair onderwijs

In het po bestond het programma uit het maken van een krant in een eigen 'perscentrum' en uit uiteenlopende activiteiten (sport, cultuur e.d.). Het idee van de krant is ontstaan door contact tussen de Stichting Zomercampus Rotterdam en de organisatie Schoolpoort. De uitgangspunten die Schoolpoort hanteerde bij de ontwikkeling waren: focus op inhoud, mogelijkheid om achterstanden in te halen, leren om te leren, koppeling aan de doelen van SLO voor de kernvakken, dekkend voor de zaakvakken, focus op taal, leerjaaroverstijgend, aandacht voor 21^{ste}-eeuwse vaardigheden. De leeftijd van de kinderen was leidend bij de niveau-indeling en er is gewerkt met twee niveaus: groep 3, 4 en 5 en groep 6 en 7. Daarbinnen was geen differentiatie.

Programma voor vmbo

Het programma voor het vmbo bestond uit gastsprekers, excursies, bijspijkerlessen en andere activiteiten (bijvoorbeeld sport en cultuur). De organisatie Meester Rembrandt heeft het programma ontwikkeld en verzorgd. Het doel was om leerlingen te inspireren en te werken aan hun zelfvertrouwen. De kritische succesfactor vormde volgens de geïnterviewden van Meester Rembrandt de inzet van 'leermeesters' (gastsprekers) en begeleiders.

Programma voor havo/vwo

Voor leerlingen uit het havo en vwo bestond het programma uit twee onderdelen: examentraining/bijspijkerlessen voor specifieke vakken (40%) en voorbereiding op het profielwerkstuk door middel van challenges (60%). De examentraining/bijspijkerlessen zijn verzorgd door Lyceo. De deelnemers aan de Zomercampus010 kozen een vak waarvan zij vonden dat ze daar extra training voor konden gebruiken. Lyceo heeft ervoor gekozen om het eigen aanbod te handhaven en om niet mee te gaan in de wensen van de gemeente (opsplitsen uren, een deel evenementenbegeleiding, extra opdrachten). Gezien de korte voorbereidingstijd vonden ze het afbreukrisico van een aanpassing van hun eigen programma te groot. De organisatie The Next School heeft vier challenges ontwikkeld. Leerlingen konden kiezen voor een thema dat bij hun profiel past. De challenges moesten een brug slaan tussen de sociale omgeving en de potentie van de jongere. De thema's van de challenges waren: diversiteit en kunst, circulaire economie, gezond leven en klimaatadaptatie. Deze onderwerpen konden vervolgens gebruikt worden bij de start van het profielwerkstuk. Dat was wel complex voor de ontwikkelaars, omdat elk bestuur andere eisen had waar het profielwerkstuk aan moest voldoen.

3.7 Samenwerking met partners in de voorbereidingsfase

Schoolbesturen en scholen

Met een aantal scholen in het po en vo is in het begin, nog voor het opstellen van het programma, gesproken om te peilen welke wensen zij hadden. Ook is een aantal leerlingen in het po hierover gepolst. Er is in de voorbereidende fase weinig contact geweest tussen het onderwijs en de Stichting Zomercampus Rotterdam over de inhoud van het programma. Dat leidde tot een groot gebrek aan kennis over de inhoud en organisatie van de Zomercampus010 bij de scholen. *'Het onderwijsveld is onvoldoende betrokken bij de voorbereiding. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de snelkookpan-werkwijze, waarbij in weinig tijd veel gerealiseerd moest worden.'*, vertelt een van de po-directeuren. Dat, gecombineerd met het late akkoord van de po-besturen, maakte het voor de scholen ook lastig om de Zomercampus010 te promoten.

De aanmeldingen verliepen via de scholen. Op verzoek van de schoolbesturen – vanwege AVG - gebeurde dat door middel van een handmatig in te vullen formulier. Dat zorgde voor veel extra werk, zowel bij de scholen als bij de Stichting Zomercampus Rotterdam, omdat alle formulieren in de computer ingevoerd moesten worden. *'Dat heeft tot twee weken vertraging geleid en een team dat dag en nacht aan het werk was'*, zo vertellen de geïnterviewden van de Stichting Zomercampus Rotterdam.

Aanbieders en intermediaire organisaties

De grote aanbieders c.q. intermediaire organisaties hebben zich gebogen over de invulling van het programma en met andere aanbieders afspraken gemaakt. Dit ervaaarde de Stichting Zomercampus Rotterdam als een prettige constructie, omdat het veel werk scheelde. Voor de

welzijnspartners die met veel aanbieders samenwerken, was het prettig om een gebieds-coördinator te hebben in de voorbereiding. Daarmee konden zij afstemmen wat er in elke wijk plaatsvond. Of dit in elke wijk zo was, is niet duidelijk geworden uit de interviews. Wel zijn er grote verschillen tussen wijken, afhankelijk van de coördinatiestructuur in de wijk.

Aanbieders po

In het po zijn er veel aanbieders op het gebied van sport, cultuur, milieu etc. betrokken geweest bij de Zomercampus010. Niet allemaal hebben ze een rol gespeeld in de voorbereiding. Van veel aanbieders horen we dat het erg lang duurde voordat zij wisten waar ze aan toe waren. *‘Het duurde lang voordat we aan slag konden. De Stichting Zomercampus Rotterdam was heel druk met het werven van kinderen, maar het programma kwam niet van de grond’*, zegt een van hen. Omdat het programma zo lang onduidelijk was, konden de aanbieders hun aanbod ook niet goed voorbereiden. Ook was het vaak lang onduidelijk welke locaties gebruikt zouden worden, waardoor het programma niet goed voorbereid kon worden. Voor één van de partijen, namelijk Vakmanstad, heeft de keuze van de locaties voor het po ertoe geleid om zich terug te trekken, omdat de faciliteiten die nodig waren om de kwaliteit van het programma te garanderen niet aanwezig waren en geen gebruik is gemaakt van de door hem aangeboden locaties.

Aanbieders vo

De aanbieders in het vo waren deels dezelfde als de ontwikkelaars en deels bestaande organisaties en éénpitters die workshops/activiteiten verzorgden. In het vo valt het op dat vrijwel alle aanbieders een eigen programma hebben ontwikkeld, zonder hierbij veel samen te werken met anderen.

Uitvoerders: leraren en mentoren

Voor het werven van de professionals die het programma uitvoerden, heeft de Stichting Zomercampus Rotterdam gekozen voor drie partijen: uitzendbureau Daan (leraren po), Meester Rembrandt (leraren vmbo) en Leren voor de Toekomst (mentoren). Lyceo werkte met de eigen professionals.

Tegelijkertijd waren al contacten gelegd en van verschillende kanten organisaties en mensen voor de uitvoering benaderd door anderen, zoals de gemeente en Vakmanstad. Daar is geen gebruik van gemaakt en dat is de Stichting Zomercampus Rotterdam niet altijd in dank afgenomen: *‘De door Vakmanstad geworven docenten zijn zzp’ers die tijd hadden gereserveerd, maar die zijn niet ingezet en hebben dus niet kunnen werken in die periode.’* En: *‘Van onze school hebben een leerkracht, een onderwijsassistent en de conciërge hun diensten aangeboden, maar ze hebben nooit iets gehoord’* aldus een schooldirecteur.

De geïnterviewde leraren kregen als voorbereiding onder andere een webinar aangeboden. Ook kregen zij het weekend voor de start de benodigde spullen opgestuurd, wat zij erg laat vonden. De geïnterviewde havo/vwo-mentoren waren niet voldoende voorbereid: *‘Ze kregen een globale opzet van de dag, maar geen draaiboek of handleiding en moesten zoeken naar hun rol en taken.’* Een ander vertelt: *‘Het was pas laat bekend dat de challenges doorgingen. Ik kreeg een challenge in het vakgebied van mijn studie, dus dat was erg leuk. Mensen van The Next School vertelden via Zoom wat het inhield. Het was een webinar voor de hele groep, dus voor 14 mentoren, maar er kwamen er maar 4. Het was ook pas een dag van tevoren bekend. Je kon wel de opname terugkijken en dat is ook wel gebeurd.’*

De vragen van mentoren tijdens de voorbereiding konden niet altijd beantwoord worden, omdat de informatie nog niet bekend was bij Leren voor de Toekomst (zoals: op welke locatie moet ik

staan?). Een training die voorzien was voor de vmbo-mentoren ging door de coronamaatregelen niet door en aan de online voorbereiding deed slechts de helft van de mentoren mee. Wel hebben zij een instructieboekje ontvangen, maar in de interviews met de mentoren maken zij daar geen gewag van, dus het is de vraag of zij dat gelezen hebben. Bij het bestuderen van de materialen voor de krant voor het primair onderwijs leek het niveau erg hoog te liggen en er was veel leerstof te behandelen.

Partners in de stad die niet hebben meegedaan aan de Zomercampus010

Er zijn verschillende partners in de stad, zoals SV Gio, Vakmanstad en Feyenoord, die aanvankelijk graag wilden meedoen, maar uiteindelijk, om verschillende redenen toch niet hebben geparticipeerd in de Zomercampus010. *‘Omdat de kwaliteit niet gewaarborgd kon worden hebben wij ons teruggetrokken’*, vertelt een geïnterviewde van één van deze partijen. Voor een andere partij gold dat ze in de startblokken stonden, maar niks meer hebben gehoord van de Stichting Zomercampus Rotterdam. Soms is de overdracht tussen de gemeente en de stichting niet helemaal goed gegaan.

De genoemde partners betreuren het dat zij in de voorbereiding niet tot overeenstemming konden komen met de Stichting Zomercampus Rotterdam en de stichting ze niet tegemoet kon komen bijvoorbeeld waar het ging over doelen, programma en de mate van eigen inbreng daarin, de locatie en de professionals die het programma uitvoerden. De gemeente en Stichting Zomercampus Rotterdam hebben met twee van de drie partijen contact gehouden en besproken hoe dit in de toekomst beter kan gaan.

3.8 Communicatie en PR

3.8.1 Externe communicatie: bekendheid geven aan de Zomercampus010

De externe communicatie is tijdens de voorbereiding door zowel de gemeente als de Stichting Zomercampus Rotterdam uitgevoerd. *‘Er was al heel veel geregeld voor de communicatie. Dat is allemaal heel vlot gegaan en in een korte tijd lagen er al heel veel ideeën van de Stichting Zomercampus Rotterdam’*, zo vertelt een medewerker van de gemeente. De samenwerking hierin tussen de Stichting Zomercampus Rotterdam en de gemeente beviel voor beide partijen goed. De Stichting Zomercampus Rotterdam heeft zelf extern gecommuniceerd door grote promotieposters in de stad te laten plaatsen en flyers uit te delen. Ook is er in verschillende mediakanalen aandacht geweest voor de Zomercampus010. De gemeente communiceerde daarnaast via haar eigen kanalen. In die gevallen leverde de Stichting Zomercampus Rotterdam de inhoud aan en publiceerde de gemeente dit. De afstemming tussen de gemeente en de stichting Zomercampus over het benaderen van pers ging in het begin niet vlekkeloos. Ook waren verschillende partners ontstemd dat zonder toestemming logo's van hun organisaties zijn gebruikt in de promotie, ook als zij uiteindelijk niet meewerkten aan de Zomercampus010.

3.8.2 Interne communicatie: de partijen op de hoogte brengen en houden

De communicatie door de stichting met alle partijen heeft te lijden gehad onder de korte voorbereidingstijd. Het overheersende gevoel is dat er veel moeite gedaan moest worden om informatie te verkrijgen, onder andere om een goede planning te kunnen maken. Vaak waren de kaders (locaties, rooster, docenten) lang onduidelijk en werd er laat over gecommuniceerd. *‘Maar*

ik heb hier wel begrip voor: er moest nou eenmaal snel iets neergezet worden', zegt een van de uitvoerders. Toen de Zomercampus010 eenmaal gestart was, ging de communicatie beter. Veel geïnterviewden zijn positief over de inzet van de Stichting Zomercampus Rotterdam en het tempo waarin alles geregeld werd. 'Ook al was het zonder duidelijke structuur van tevoren, de manier waarop continue werd ingezet op oplossingen voor problemen was top. Alles werd opgelost', aldus een van de uitvoerders. Velen vonden de Stichting Zomercampus Rotterdam heel flexibel en wendbaar, anderen ervoeren die flexibiliteit als minder prettig, omdat ze niet van tevoren wisten waar ze aan toe waren. De manier van communiceren door de Stichting Zomercampus Rotterdam kwam daarnaast soms wat dwingend over, wat door sommige partijen als onprettig werd ervaren.

3.9 De werving van de deelnemers

3.9.1 In het primair onderwijs

In het primair onderwijs zijn de kinderen in eerste instantie via de leerkracht of intern begeleider van de scholen geworven. De gemeente stelde samen met de schoolbesturen een lijst samen met scholen met een hoog percentage kinderen met een achterstand (schoolweging) en deze zijn benaderd door de Stichting Zomercampus Rotterdam. Later, toen de inschrijvingsperiode eigenlijk al achter de rug was, kwam er vanuit de organisatie ook nog een promotie. *'Maar dat was meer mosterd na de maaltijd. En bovendien is een filmpje op Facebook geen goede methode, de ouders van de doelgroep hebben een persoonlijk en vertrouwenwekkende aanpak nodig',* vertelt een schooldirecteur. Het onderwijs heeft geprobeerd om ouders 'bij het hek' (ouders mochten de school immers niet in vanwege de coronamaatregelen) te informeren. De werving is daarmee heel erg afhankelijk geweest van de inzet van de scholen. *'Omdat er voor de start nog zoveel onduidelijkheid was, was het moeilijk om kinderen, via hun ouders, vol overtuiging te werven'.* Op veel vragen van ouders hadden scholen geen passende antwoorden.

De promotie is daarnaast groots aangepakt op sociale media en in de stad. Er zijn ongeveer 25.000 flyers (met op de achterzijde een aanmeldformulier) verspreid door de hele stad Rotterdam. Dit werkte erg goed, zo vertelt de Stichting Zomercampus Rotterdam ons. De stichting is daar tevreden over, maar het onderwijs veel minder, omdat ze een persoonlijke benadering veel effectiever vinden. De uiterlijke aanmelddatum is meerdere keren verlengd om aan zo veel mogelijk leerlingen de kans te geven mee te doen aan de Zomercampus010.

3.9.2 In het voortgezet onderwijs

Vmbo

Vanuit het vmbo waren er veel minder aanmeldingen dan voorzien was. De verantwoordelijkheid voor de werving was onduidelijk, zo merken de geïnterviewden van Meester Rembrandt op. Om die reden hebben zij hun eigen netwerk benut om leerlingen te werven en zijn zij langs de scholen gegaan om folders langs te brengen. Mentoren in het vmbo zijn ook gestimuleerd om hun leerlingen te enthousiasmeren, maar ook bij het vmbo geldt dat er te laat duidelijkheid was over het programma en dat de scholen inmiddels al dicht waren. Als gevolg daarvan hebben scholen een kleine rol gespeeld in de werving.

Havo/vwo

Ook in het havo/vwo is te laat geworven en te laat gecommuniceerd over het programma.

Besturen hebben hun scholen gevraagd om leerlingen te werven, maar scholen hadden het heel druk, het was onder andere toetsweek. Ook de Stichting Zomercampus Rotterdam had het heel druk en dat zorgde ervoor dat de werving te laat aandacht heeft gekregen. Hoewel het werven via de scholen een goede manier is, zoals bijvoorbeeld bleek bij het Emmaus College, speelde de late communicatie en organisatie een belemmerende rol. *'Omdat de leerlingen niet meer op school kwamen (in verband met de coronamaatregelen) was het lastig voor scholen om de werving goed neer te zetten'*, licht een van de directeuren toe. De leerlingen hadden geen goed beeld van wat zij konden verwachten.

De scholen die rechtstreeks betrokken waren bij de Zomercampus010, bijvoorbeeld omdat de school een locatie was en/of docenten van de betreffende school het programma verzorgden, bereikten wel meer leerlingen. Op eigen initiatief heeft The Next School leerlingen gebeld tijdens de werving, om uit te leggen wat er zou gaan gebeuren. Dat zorgde voor een hogere opkomst.

4. De uitvoering

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bespreken we op welke manier de uitvoering is verlopen vanuit de verschillende perspectieven van de geïnterviewden. Het gaat zowel om inhoudelijke zaken, dus alles wat met het programma te maken heeft, als over praktische aangelegenheden, zoals locaties, groepsindeling, wifi en materialen. Ook de verwachtingen van de deelnemers komen aan de orde en de verdeling van taken en verantwoordelijkheden.

Onderzoeksvraag 3b: Hoe verliep de organisatie van de Zomercampus010 tijdens de uitvoering?

4.2 Indeling groepen

Primair onderwijs

In het po is gekozen voor relatief kleine groepen: maximaal 15 leerlingen. Leerlingen werden ingedeeld bij een locatie op basis van hun postcode. Dat leidde in een enkel geval tot problemen, omdat er locaties waren waar uiteindelijk het programma niet doorging. In die gevallen hebben aanbieders geprobeerd om kinderen naar een andere locatie te krijgen.

Het was niet voor iedereen duidelijk hoe de groepen waren ingedeeld: *‘Jong en oud zaten door elkaar’* en *‘Doordat regelmatig kinderen tussen de vier en elf jaar door elkaar zaten, was het voor de oudere kinderen niet te doen om het programma op hun eigen niveau te kunnen volgen.’* Naast een heterogene leeftijdsindeling waren de groepen ook wat betreft niveau gemixt. Een deel van de leraren vond dat er daarmee veel van ze werd gevraagd: *‘Er waren bizar grote verschillen binnen de groep. Ik heb ervaring in het onderwijs, maar nog nooit meegemaakt dat een kind in groep 3 de eigen naam niet kon schrijven. Er werden kinderen aangemeld via de schakelklassen voor nieuwkomers, maar dat is niet te doen in een groep van twaalf – veertien leerlingen.’* En een ander benoemt: *‘Er waren kinderen die geen woord Nederlands spraken.’*

Het indelen van de groepen werd gedaan door de Stichting Zomercampus Rotterdam en dat bleek niet eenvoudig. Dit kwam mede omdat de termijn voor het inschrijven lang heeft doorgelopen, de aanmeldformulieren handmatig in het digitale systeem moesten worden gezet en er dus pas op een laat moment zicht was op de aantallen leerlingen per locatie en periode. Ook hadden ouders vaak een voorkeur voor het bij elkaar plaatsen van broertjes en zusjes: *‘Het was de bedoeling dat ’s ochtends de leerlingen van de onderbouw kwamen en ’s middags die van de bovenbouw, maar dat is niet gelukt. Dat kwam door de ouders die wilden hun kinderen allemaal in de ochtend of juist allemaal in de middag kwamen’*, zegt een van de po-leraren. Vanuit het perspectief van ouders is het goed te begrijpen dat zij het aantal breng- en haalmomenten graag willen beperken en eventueel tijd samen met hun kinderen hebben in deze vakantieweken, aan de andere kant is het complex voor leraren en aanbieders van activiteiten om sterk heterogene groepen te bedienen.

Na de gemaakte groepsindeling, was het voor de locaties een logistieke krachttoer om de groepen op tijd te koppelen aan leraren en mentoren. Om die reden waren er locaties waar elke dag opnieuw gekeken werd hoeveel kinderen zich melden en op basis daarvan de groepsindeling werd

herzien: *‘De aantallen schommelden heel erg per dag. Het doel was 180 leerlingen per dag, maar de ene dag waren dat er meer en de andere dag minder.’* Sommige activiteiten-aanbieders konden goed omgaan met die wisselende aantallen en wisselende activiteiten, anderen vonden het lastiger om, bijvoorbeeld bij het maken van de wijkkrant, opeens een grotere groep deelnemers te hebben. Ook voor aanbieders van ruimtes waren de schommelende aantallen lastig, bijvoorbeeld voor Humanitas: *‘We hadden voor veel meer kinderen geprogrammeerd dan uiteindelijk meededen, dus moesten op het laatste moment aanbieders teleurstellen, omdat er niet genoeg aanmeldingen waren. We hadden in mijn wijk gerekend op 300 kinderen, maar dat bleken er 100. Ook mochten kinderen formeel maar één blok meedoen.’*

De planning van leraren en mentoren vroeg om grote flexibiliteit: *‘Door het niet op komen dagen of in de loop van de tijd wegblijven van kinderen, zaten we met een overschot aan docenten en mentoren.’*

Het controleren van de groepen en of de juiste kinderen er waren, was moeilijk. Aanbieders hadden geen contactgegevens van deelnemers en ouders: *‘Als kinderen voor de deur stonden, had ik geen idee of ze erbij hoorden of niet’*. Sommige uitvoerders geven aan dat dat te maken had met de AVG, waardoor bijvoorbeeld een sportclub de lijst met deelnemers niet met de docent mocht delen en Stichting Zomercampus Rotterdam de lijst met leerlingen voor de examen-trainingen niet mocht inzien. Dit kan in de toekomst bijvoorbeeld vergemakkelijkt worden door bij inschrijving toestemming te vragen voor het delen van de namen van deelnemers met de uitvoerders van de verschillende activiteiten⁸.

Voortgezet onderwijs

Op de twee vmbo-locaties zijn leerlingen in gemengde groepen geplaatst: *‘Eerst wilden we ze per school indelen, maar daarna kwam de tip om dat juist niet te doen. We hadden ook ideeën om de niveaus binnen het vmbo te splitsen, maar uiteindelijk zijn ze gemixt, ook omdat de aantallen klein waren.’*, vertellen de vertegenwoordigers van Meester Rembrandt. Er waren ongeveer acht leerlingen per groep. Veel leerlingen waren ‘gestuurd’ door hun ouders of door school, maar er was weinig uitval, mede door de inspanningen van docenten. De verwachtingen van de deelnemers liepen daarnaast sterk uiteen.

Op de havo/vwo-locaties was de groepsindeling complex omdat pas laat werd doorgegeven wie er kwamen, omdat door gebrek aan deelnemers laat besloten werd dat er niet drie, maar twee periodes werden aangeboden en omdat er ook rekening werd gehouden met de capaciteit van de student-mentoren. De geïnterviewden van The Next School vertellen hierover: *‘Niet alle aanmeldingen werden op tijd doorgegeven, omdat de inschrijvingen tot en met 18 juli open waren. De vrijdag voorafgaand aan de start werd duidelijk dat sommige leerlingen nog niet ingedeeld waren. Het was heel dubbel: want je wilt ook vanuit idealisme meer kinderen bereiken en een zo groot mogelijke opkomst. We hebben nog iedereen na gebeld die zich hadden ingeschreven voor de weken die niet doorgingen en ongeveer 50 procent van deze jongeren naar de eerste weken gehaald.’*

Doordat er gedurende de rit leerlingen afvielen, bleven er voor de havo/vwo-groepen soms weinig leerlingen over: *‘De 38 leerlingen zijn verdeeld over drie lokalen. Er was veel meer*

⁸ Ook loont het de moeite om, als dat nog niet gedaan is, na te gaan in hoeverre er nu al sprake is van ‘gerechtvaardigd belang’. Overigens kunnen persoonsgegevens wel gedeeld worden als er sprake is van vitaal belang (het kind krijgt bijvoorbeeld een ongeluk en heeft direct medische hulp nodig). Zie ook: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/over-privacy/persoonsgegevens/verstrekken-van-persoonsgegevens?q=persoonsgegevens%20verstrekken&scrollto=1>

capaciteit. Soms was er een klein groepje, en met twee sprekers van buiten komt dat wel een beetje knullig over.'

4.3 Uitvoering programma⁹

4.3.1 Programma voor het primair onderwijs

Het programma voor het primair onderwijs bestond uit twee delen:

1. Educatie, waarbij kinderen aan de slag gingen met een wijkkrant.
2. Recreatieve activiteiten, zoals sport en cultuur, maar ook koken, excursies. Dit deel wisselde per locatie en per blok van twee weken.

Er is voor gekozen om het po-programma tien dagdelen in twee weken aan te bieden, onderverdeeld in blokken voor de wijkkrant en blokken met sport, cultuur en andere activiteiten. Dat betekende dat aanbieders hun bestaande programma moesten inkorten, wat volgens een aantal van hen ten koste ging van de kwaliteit. Over het algemeen waren de leraren, mentoren en aanbieders tevreden over de duur en het rooster voor po-leerlingen. Een enkele keer is afgestapt van het oorspronkelijke rooster en is, in plaats van een lesblok van twee uur, gekozen voor twee maal 55 minuten. Dat gebeurde bijvoorbeeld omdat de aanbieders van activiteiten een blok van twee uur erg lang vonden; kinderen kunnen zich niet zo lang concentreren op een activiteit. Het zorgde er aan de andere kant wel weer voor dat ze een band konden opbouwen met kinderen.

Er was bij kinderen en mentoren een verschil in hoe ze enerzijds de recreatieve activiteiten beleefden en anderzijds het educatieve programma. *'De docenten werden dan nogal eens als strenge schoolmeesters gezien.'* Meestal vonden kinderen het uiteindelijk toch leuk om met de krant bezig te zijn en deden ze enthousiast mee, zo vertellen de leraren. Een mentor benoemt bovendien dat juist de afwisseling tussen de recreatieve en educatieve activiteiten heel leuk is.

Sommige uitvoerders spreken hun verbazing uit over de verschillen tussen de uitgevoerde activiteiten en programma's per wijk. Het programma is weleens losgelaten, bijvoorbeeld omdat leraren het maken van de krant te moeilijk vonden met de deelnemers in hun groep. Ook maakte de locatie het goed uitvoeren van het programma soms niet mogelijk. Tenslotte speelde de hittegolf in een periode een belemmerende rol, zo geeft één van de leraren aan. Een mentor vertelt via Google materiaal te hebben gedownload om met de leerlingen aan de gang te gaan. Dit alles heeft ervoor gezorgd dat kinderen in de basisschoolleeftijd heel verschillende programma's in de Zomercampus010 aangeboden hebben gekregen.

Ad. 1 De wijkkrant

De leraren vonden het programma behorend bij de wijkkrant pittig en sommigen vinden dat er over de hele linie onvoldoende kwaliteit is behaald. Het aansluiten bij de verschillende niveaus was een uitdaging. *'Het idee van een wijkkrant was heel leuk. Het zat goed in elkaar, het boekje was duidelijk. Maar voor de onderbouw was het wel te talig. De krant past ook niet bij de belevingswereld van kinderen. Er had meer met sociale media gedaan kunnen worden.'* En: *'Het programma was niet te doen met kinderen van groep 3 en 4. Hun lees- en schrijfontwikkeling was nog veel te beperkt. De leerlingen die achterbleven bij de rest leken het meest af te haken en hun bijdrage zag je het minst terug in het eindproduct.'*

⁹ In deze paragraaf geven we de uitkomsten van de interviews weer. In het laatste hoofdstuk, bij de beantwoording van de onderzoeksvragen, geven we een eigen reflectie op het programma vanuit een 'taalperspectief'.

Ad.2 De recreatieve activiteiten

De organisaties die de recreatieve activiteiten uitvoerden, variërend van grote organisaties die al jarenlang in de stad werkzaam zijn tot éénpitters, vulden het activiteitenprogramma in vanuit verschillende disciplines. Zij waren niet betrokken bij de rest van het programma en werden 'ingevlogen' voor hun eigen workshop/programmaonderdeel. Kinderen volgden het programma met een vaste groep, zonder keuzemogelijkheden. Activiteiten verschilden per blok en per dag, omdat niet alle aanbieders zes weken beschikbaar waren. Dat leidde tot onduidelijkheid bij de uitvoerders, de kinderen en ouders. Locaties vonden daar ook zelf creatieve oplossingen voor. Zo vertelt een uitvoerder: *'We hebben een bord buiten gezet met het programma van de dag'*. Het educatieve en recreatieve programma en ook de recreatieve activiteiten onderling waren niet van tevoren op elkaar afgestemd: *'Op de ochtend dat we gingen draaien, maakten we kennis met elkaar'*. Het Sportbedrijf stuurde een schema per locatie naar de regiomanagers, maar wisten niet wat de kinderen die dag of week verder deden. Een leraar vertelt dat de activiteiten niet bekend waren per dag en dat sommige aanbieders te laat kwamen, waardoor er regelmatig geïmproviseerd moest worden met de indeling, zodat toch alle kinderen mee konden doen met het programma. Ondanks het improviseren, worden de activiteiten gewaardeerd. Een mentor vertelt: *'Ze hebben een fantastische zomer gehad. Er was bijvoorbeeld een theaterdocent, die was heel vrolijk, deed gek, kreeg al die kinderen mee, die hadden het allemaal naar hun zin. Ze gingen ook een keer aardappelkroketjes bakken, dat was supersimpel, maar superleuk. Ze hebben gekickboks enzo. Het was heel erg leuk.'*

De uitvoerders die al met een eigen programma werkten, zoals Playing for Success, waren niet enthousiast over de kwaliteit van het programma van de Zomercampus010, zij vonden het niet halen bij het programma dat zij normaal gesproken bieden.

4.3.2 Programma voor het vmbo

Het programma voor het vmbo bestond uit voorbereiding op de examens, aansluitend op de hulpvragen van leerlingen, aangevuld met diverse activiteiten. Roeien maakte onderdeel van het programma uit. De voorbereiding op het examen kreeg grotendeels vorm via 'leermeesters': gastsprekers over uiteenlopende onderwerpen (bijvoorbeeld een viroloog, een wethouder). Het was de bedoeling om het programma voor het vmbo gedurende zes weken aan te bieden, in drie blokken. Doordat er niet genoeg aanmeldingen waren, is dit terug gebracht tot één keer, de laatste twee weken van de zomervakantie. Een geïnterviewde heeft twijfels over deze periode en is van mening dat het beter was geweest om het programma te comprimeren tot één week en dan de eerste en/of laatste week van de zomervakantie te kiezen.

Als spin in het web bij de uitvoering fungeerde Meester Rembrandt, de organisatie die de 'leermeesters' leverde en die uiteindelijk ook de coördinatie en afstemming met de rest van het programma voor zijn rekening nam. Zij zijn tevreden over de uitvoering, maar vinden wel dat zij veel extra taken op zich hebben genomen die er uiteindelijk voor hebben gezorgd dat het een succes werd. De leraren/mentoren die de bijspijkerlessen gaven vonden het weleens lastig om les te geven aan een klas met veel verschillende niveaus. De benodigde vaardigheden ontbraken zeker bij de studenten die ingehuurd waren: *'Je moet goed kunnen differentiëren binnen de groep, goed inschatten en professioneel zijn. Voor studenten is dat wat moeilijker.'* Veel geïnterviewden vinden dat de leerlingen meer inspraak hadden moeten krijgen bij de ontwikkeling van het programma en de keuzes tijdens de uitvoering. Ze hadden bijvoorbeeld de mogelijkheid kunnen krijgen om te kiezen uit twee workshops of clinics en uit een aantal gastsprekers. Een mentor had aanvankelijk verwacht dat het leren een belangrijker onderdeel zou zijn, maar is heel tevreden over het programma: *'Er was maar twee uur bijles per dag, ik had gedacht dat het meer zou zijn,*

maar dat vindt een vmbo'er echt niet tof. De activiteiten waren heel erg leuk. Het programma zat goed in elkaar. Als ik later voor de klas sta, ga ik ook leermeesters inzetten.'

4.3.3 Programma voor het havo/vwo (differentiatiemogelijkheden)

Het havo/vwo-programma bestond uit een mix van bijspijkerlessen/examentraining en voorbereiding op het profielwerkstuk in de vorm van challenges. De organisatie The Next School heeft vier challenges aangeboden, drie op de ene locatie en één op de andere. Leerlingen van de eerste locatie konden dus kiezen voor een thema dat bij hun profiel past. Het programma is op twee locaties uitgevoerd, tijdens de eerste twee weken van de zomervakantie. Leerlingen deden twee weken mee en kregen in de eerste week op twee dagen examentraining en drie ochtenden een challenge-programma. De tweede week kregen zij drie ochtenden een challenge-programma. De aanbieder van de examentraining, Lyceo, heeft vastgehouden aan de eigen werkwijze en is niet meegegaan in de wens van de gemeente om de examentraining op te knippen in losse uren. Zij hebben in totaal 116 leerlingen twee dagen van 9.00 tot 17.00 uur voorzien van training in het vak dat leerlingen zelf mochten kiezen (er waren zeven vakken waaruit ze konden kiezen) en kijken daar met tevredenheid op terug. Ook de leerlingen zelf waren zeer tevreden. Ook voor de challenges in het havo/vwo-leerlingen was één week wellicht beter geweest, zo suggereren sommige uitvoerders.

De meeste leerlingen waren vooral geïnteresseerd in de examentraining. Op sommige scholen hadden de leerlingen hun profielwerkstuk al gemaakt. Deze leerlingen waren veel minder of niet gemotiveerd voor het challenge-programma: *'Er waren veel leerlingen die alleen maar voor Lyceo wilden komen. Op zich zijn die onderzoeksvaardigheden bij die challenges niet verkeerd uitpakket. Maar als we Lyceo er niet bij hadden gedaan, had geen enkele leerling zich aangemeld of het afgemaakt. Er waren best wel veel leerlingen die met andere verwachtingen waren begonnen'*, vertelt een vo-directeur. We kunnen geen uitspraken doen over de uitvoering van het programma van Lyceo, omdat we geen leraren van Lyceo hebben gesproken. Een van de mentoren geeft aan dat de leerlingen een hele dag examentraining erg lang vonden en dat ze de stof als pittig ervaarden.

De mentoren kregen van tevoren de challenge. Een van hen vertelt: *'Ik had verwacht dat de leerlingen zelf al veel wisten, maar dat was niet het geval. Ze stelden vragen over hoe maak je een hoofdvraag en deelvragen. Omdat ik daar veel ervaring mee heb vanuit mijn opleiding (lerarenopleiding natuurkunde) kon ik daar goed mee helpen. In de loop van de eerste dag werd duidelijk wat de bedoeling was. Leerlingen stelden gerichte vragen, dat hielp. Vanaf de tweede dag was het heel goed te doen.'* Ook een geïnterviewde coördinator is positief over de uitvoering van het havo/vwo-programma: *'De challenges waren levensecht opgebouwd. Dat er iets te kiezen was, was goed voor de leerlingen. Het aantrekken van professionals uit het bedrijfsleven was een kracht. De inhoud en werkwijze pasten goed bij het maken van het profielwerkstuk op school, het zet leerlingen op een voorsprong.'* Een geïnterviewde vo-directeur is tevreden over het programma, maar vindt dat de gastsprekers voor havo/vwo beter gekozen hadden kunnen worden: *'In het vmbo-programma hadden ze aansprekende rolmodellen. Bij havo/vwo waren het ambtenaren van de gemeente. Met alle respect, dat is wel iets anders dan Robin van Persie die iets komt vertellen over sport.'* Bij elk thema hoorde een excursie, bijvoorbeeld naar een bedrijf, maar dat is niet altijd gerealiseerd. De leerlingen moesten dit zelfstandig doen: *'Van de leerlingen werd verwacht dat ze dat zelf deden, maar ze zochten veel online op en een excursie is alleen de laatste dag gebeurd.'*

4.4 Materialen en methodiek

Voor de wijkkrant ontvingen de leraren de materialen het weekend voor de start of bij de start. Ze misten materialen om te kunnen differentiëren. Twee van de geïnterviewde leraren vertellen dat zij zelf materialen maakten: *'Ik had zelf wat meer teksten toegevoegd, sommetjes en verhaaltjes schrijven, het maken van stripverhalen. Nu was het veel los-vast.'* Een andere leraar miste een rijke leeromgeving die hij met name voor woordenschat onmisbaar vindt. Een ander geeft aan: *'Op de flitskaarten stonden taalfouten. Dat vond ik heel erg en kan echt niet.'*

Op de locaties waren er vaak problemen met wifi. Dat is door de Stichting Zomercampus Rotterdam en door facilitair beheerders waar mogelijk opgelost. De leraren po vonden meestal wel een oplossing: *'We hebben ook nog geprobeerd teksten te printen en teksten te projecteren op het bord, maar dat werkte niet en kostte veel tijd en energie. Uiteindelijk zijn we veel creatief bezig geweest: veel getekend, gekleurd en filmpjes gekeken, bijvoorbeeld Klokhuis.'* Ook vertelt een geïnterviewde dat er in de eerste week geen laptops waren en dat ze daarom zijn overgestapt op papier.

De methodiek die gehanteerd is bij de wijkkrant, de leermeesters en de challenges, is een andere dan de leerlingen op school krijgen. Sommige po-scholen zijn huiverig voor een andere didactiek: *'Dan kunnen kinderen in de war raken. Het is niets voor niets dat scholen met het expliciete directe instructiemodel werken en met effectief bewezen praktijken'*.

De vo-scholen die geïnterviewd zijn, geven aan dat de challenges goed aansluiten bij de profielwerkstukken (onderzoeksvaardigheden), maar dat verschillende collega-scholen er moeite mee hadden. Over de inzet van gastsprekers als methodiek is men over het algemeen zeer te spreken, juist omdat leerlingen daardoor kennismaken met andere werelden. Lyceo geeft aan dat de medewerkers bij het instituut jarenlange ervaring hebben met huiswerkbegeleiding en examentraining en daarom goed op de hoogte zijn van de aanpak in het onderwijs.

4.5 De uitvoerders

Er is voor de uitvoering voor een combinatie van leraren, mentoren, gastsprekers en workshopbegeleiders gekozen. De inzet van mentoren was vanuit de gedachte dat een mentor veel dichterbij de leerlingen staat en een vertrouwensband met hen kan opbouwen. De mentoren hadden diverse culturele achtergronden. Zij moesten samen met de leraren een vast team vormen en waren voor de deelnemers het aanspreekpunt. Er was echter geen moment ingebouwd voor teamvorming. Leraren en mentoren kenden elkaar niet en waren ook niet altijd goed op de hoogte van elkaars rol. Uit de interviews weten we dat in ieder geval op één van de locaties daarom voor de lessen een 'afstemmomentje' is ingepland, mede omdat de leraren meestal niet de hele periode aanwezig waren en vaker wisselden dan de mentoren.

Mentoren

Veel geïnterviewden vinden het mentorschap van groot belang. Mentoren staan veel dichterbij de deelnemers, door hun leeftijd en diverse culturele achtergronden: *'Het werken met mentoren was heel fijn voor de kinderen. Iedere groep had twee weken dezelfde mentor. Dat was voor de kinderen heel vertrouwd. Die hebben een band opgebouwd met de kinderen.'* Sommigen vertellen dat de mentoren goed in staat waren om kinderen te motiveren. Leraren waarschuwen wel voor een ongewenst onderscheid tussen het educatieve en recreatieve deel, bijvoorbeeld door

leerlingen een leuke activiteit in het vooruitzicht te stellen als ze meededen aan de krant, zoals sommige mentoren deden. Een vmbo-docent is heel tevreden over de mentoren, omdat zij persoonlijke aandacht voor leerlingen hadden. Bij de beide vmbo-locaties werd de rolverdeling en samenwerking gaandeweg beter, omdat er door de ontwikkelaars en coördinatoren overlegmomenten zijn georganiseerd.

De kwaliteit van de mentoren wisselde wel sterk en het kwam, volgens deze geïnterviewden, regelmatig voor dat een mentor weinig betrokkenheid toonde, bijvoorbeeld door niet bij de hele les aanwezig te zijn of door tijdens de les voortdurend op de telefoon te kijken. De organisatie die de mentoren selecteerde, leverde volgens een aantal geïnterviewden niet altijd mentoren die aan het functieprofiel voldeden. Daardoor bleken niet alle mentoren op hun taak berekend te zijn en ook had men soms te maken met mentoren die te jong waren. Een van de geïnterviewden benoemt dat het belangrijk is te investeren in en door de student-mentoren, zeker als ze voor een oudere doelgroep staan: *'Ze waren eigenlijk niet goed toegerust. Van de zes student-mentoren die er waren heeft, één de instructie via Zoom meegekregen, de rest kon achteraf de instructie bekijken. Die is per mail toegestuurd, maar dat is hoogstwaarschijnlijk niet gebeurd. Aan het begin was er bij hen veel onwennigheid en als je dan bovenbouw havo/vwo-leerlingen als doelgroep hebt, is dat niet zo handig. Voor de volgende keer moet er meer worden geïnvesteerd in student-mentoren. Er mogen aan hen ook hogere eisen worden gesteld.'*

De coördinatoren van de mentoren en de geïnterviewde mentoren zelf herkennen zich niet in het kritische beeld dat geschetst wordt, zij hebben juist gezien dat de mentoren goed in staat waren verbindingen te vormen met de leerlingen en zicht te ontwikkelen tot 'het vaste gezicht' van de Zomercampus010. Ook dit wordt in verschillende interviews erkend. Al met al ontstaat dan ook een beeld van de mentor als verbindende factor, waarbij extra aandacht voor selectie, voorbereiding en begeleiding van belang is.

Leraren po

Leraren kregen een Webinar en materialen toegestuurd, maar de voorbereiding had beter gekund, geven ze zelf aan. Zo zijn de Webinars niet goed bezocht (maar konden wel later bekeken worden). Ook was niet altijd duidelijk welke doelen prioriteit hadden.

Sommige leraren hadden geen tot nauwelijks ervaring in het primair onderwijs. Volgens een geïnterviewde coördinator was er nog weleens een mismatch tussen de verwachtingen van de leraar die door uitzendbureau Daan was geworven en de kenmerken van het programma. De leraren die we spraken, misten iemand bij wie ze terecht konden voor inhoudelijke vragen, met name als ze geen collega-leraar op de locatie hadden met wie ze konden sparren. Daar was Daan niet voor ingehuurd.

Leraren/mentoren vmbo

De docenten vmbo gaven les op hun eigen school. Zij hebben het programma met veel plezier uitgevoerd en waardeerden de goede sfeer, kleine groepen en de mogelijkheid om maatwerk te bieden. Zij waren ook aanwezig bij de lessen van de gastsprekers en hielpen de leerlingen dan soms om vragen te stellen: *'want dat durfden de leerlingen niet altijd'*. Het wordt van veel kanten als positief beoordeeld dat Meester Rembrandt er dicht op zat en het hele programma heeft uitgevoerd. De leraren/mentoren zijn geselecteerd op basis van hun inhoudelijke kennis/opleiding: *'Ik had niet eerder bijles gegeven, maar het ging goed. Ik liep stage op een vmbo-school, dus wist wel wat er behandeld werd.'* Verschillende betrokkenen vertellen dat de uitvoerders, met name de mentoren echt een team vormden.

De havo/vwo- leerlingen hadden een vakdocent van Lyceo voor de examentraining en een profielwerkstukbegeleider voor de challenges. Zowel de geïnterviewde vo-directeuren als

geïnterviewde leraren zijn tevreden over de inzet van de vakdocenten en uitvoerders van de challenges. Hier was minder sprake van teamvorming, omdat iedereen *‘zijn eigen lokaal had en het meer alleen deed’*.

Workshopbegeleiders

De docenten van de activiteiten in het recreatieve programma voerden hun eigen activiteiten uit, waardoor zij minder door de organisatie op hun taak hoefden worden voorbereid. Wel gaven verschillende docenten aan dat zij moeite hadden om het aanbod aantrekkelijk te maken voor de heterogene groepen, en voor kinderen die niet gemotiveerd waren voor de activiteit. Sommige aanbieders van activiteiten gaven aan dat ze ondersteuning hadden kunnen gebruiken op groepsmanagement.

Vmbo- en mentor-coördinatoren

Naast degenen die rechtstreeks met de deelnemers te maken hadden, waren er op de locaties ook locatiemanagers en mentorcoördinatoren aanwezig. Deze vervulden een belangrijke rol. Zij zorgden ervoor dat de leraren, mentoren en andere uitvoerders hun weg wisten te vinden en losten praktische problemen op. Degenen die wij interviewden hebben ook op gezette tijden gezamenlijke momenten met leraren, mentoren en andere uitvoerders georganiseerd en gefaciliteerd, zodat er een groepsgevoel kon ontstaan en er gezamenlijke evaluatie- en reflectiemomenten waren. Andere geïnterviewden spraken hun waardering hiervoor uit.

4.6 Rol van de ouders

De heersende mening, met name onder degenen die de Zomercampus010 voor het po uitvoerden, is dat ouders te weinig betrokken zijn geweest. Ook uit onderzoek blijkt het belang van ouders bij projecten als Zomercampus010¹⁰. Vooraf was er bij ouders veel onduidelijkheid over de invulling en organisatie van de Zomercampus010, wat ertoe leidde dat kinderen niet altijd meededen, zo zagen we in het vorige hoofdstuk. Vanwege de corona-maatregelen waren ouders ook nauwelijks betrokken tijdens de uitvoering. Zij mochten bijvoorbeeld niet met hun kind mee naar binnen. Dat vormde een obstakel voor het opbouwen van vertrouwen bij ouders, met name als zij hun kind op een locatie brachten die zij niet kenden: *‘Ouders mochten vanwege corona niet binnenkomen en hadden geen idee waar ze hun kinderen naartoe stuurden.’*

Voor zowel leerlingen in het po als het vo geldt wel dat ouders de drijvende kracht achter de deelname van kinderen waren. In het po moesten zij er uiteraard voor zorgen dat kinderen kwamen en eventueel gebracht en gehaald werden, maar ook in het vo werden de meeste deelnemende leerlingen door hun ouders ‘gestuurd’.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld: Kortekaas-Rijlaarsdam, A.F., Turkeli, R., de Vries, N., Ehren, M.C.M. & M. Meeter (2020). *Effectiviteit van inhaal- en ondersteuningsprogramma's om onderwijsachterstanden in te halen: een eerste overzicht van internationale en Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Learn!/VU. <https://www.researchinstitutelearn.nl/wp-content/uploads/2020/08/Effectiviteit-van-inhaal-en-ondersteuningsprogramma's-om-onderwijsachterstanden-in-te-halen-2.pdf>

Bakker, J.T.A., Denessen, E., Dennissen, M., Oolbekkink, H.W., & Marchand, H. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen. Radboud University Nijmegen

4.7 De locaties en vervoer

Selectie van de locaties

In het vorige hoofdstuk kwam naar voren dat de keuze voor locaties pas op een laat moment is gemaakt: voor het voortgezet onderwijs nog later dan voor het primair onderwijs. Uiteindelijk is de keuze met name voor het po, noodgedwongen, meer gebaseerd op praktische argumenten (beschikbaarheid en plaats in de stad) dan op inhoudelijke (passend bij het programma).

Primair onderwijs

De Stichting Zomercampus Rotterdam had de volgende criteria voor de keuze van de locaties voor ogen: in de eigen wijk, maar wel op een plek waar kinderen normaal niet komen, voorzieningen die allerlei activiteiten mogelijk maken, geen schools karakter hebben en er moest door de keuze voor de locaties een mix van leerlingen van verschillende scholen tot stand komen. In de praktijk bleek het niet mogelijk om in elke wijk een locatie te vinden die aan elk criterium voldeed. De Stichting Zomercampus Rotterdam had graag de Huizen van de wijk willen benutten, maar dat bleek niet altijd mogelijk of ze waren minder geschikt, zo geven zij aan. Humanitas beheert deze Huizen van de wijk en vertelt dat deze locaties beschikbaar zijn gesteld en volgens hen wel geschikt waren. Humanitas zorgde in de gebruikte Huizen voor de wijk voor de benodigde lokalen voor het onderwijsdeel en voor ruimte voor de invulling van het vrijetijdsdeel. Ook verzorgden zij ontbijt en lunch op die locaties.

Voortgezet onderwijs

Er zijn twee locaties voor het vmbo gekozen: Vak College Hillegersberg en Young Business School Rotterdam, beide van het schoolbestuur LMC. De locaties betroffen vmbo-scholen en lagen bewust ver uit elkaar, een op zuid en een in Rotterdam-noord. Ook voor de havo/vwo-Zomercampus010 is voor twee locaties gekozen: Hugo de Groot (locatie zuid) en Emmaus College. Er waren voor het voortgezet onderwijs niet genoeg aanmeldingen voor het oorspronkelijke idee van vijf locaties per schooltype (vmbo en havo/vwo).

Waardering van de locaties

Primair onderwijs

De keuze voor een wijkgerichte aanpak in het po werd over het algemeen gewaardeerd. Op veel locaties ontmoetten de leerlingen van verschillende po-scholen elkaar en ontstonden nieuwe vriendschappen. Het kwam echter ook voor dat vooral leerlingen van één school meededen. Een van de aanbieders van activiteiten benoemt dat de wijkgerichte aanpak weliswaar sterk was, omdat de kinderen daardoor in de eigen wijk naar activiteiten konden, maar het zorgde er wel voor dat er weinig diversiteit in achtergronden te zien was.

Soms ging op het laatste moment het aanbod op een locatie niet door: *'Het werd verplaatst naar een wijk die veel verder lag. Daarom hebben we toen een mini-zomercampus georganiseerd voor de kinderen voor wie die andere locatie niet haalbaar was.'* Ook kon niet altijd aan de gemaakte afspraken voldaan worden: *'Er was een mooi klaslokaal beloofd met beamer, maar dat bleek er niet te zijn'*, en niet alle locaties bleken geschikt voor het aanbod, zoals een vergaderzaal bij een zwembad als klaslokaal, een spiegelzaal voor voetbal, lesgeven in een sporthal of gymzaal. *'Ik kon geen filmpjes laten zien en we hadden geen bord.'* En: *'De kinderen gingen de toestellen gebruiken van het gymlokaal waarin we lesgeven, dus het was lastig om ze aan het werk te houden. Ik vraag me ook af hoe dat zit met aansprakelijkheid. Gelukkig is er niks gebeurd.'* Klachten werden voor zover mogelijk wel vrij snel opgelost door Stichting Zomercampus Rotterdam.

De locatie Olympia wordt in een aantal interviews genoemd als een perfecte locatie, omdat daar alles aanwezig was en dus elk aanbod mogelijk. Ook de locaties van Xerxes en Sparta zijn expliciet positief beoordeeld.

Voortgezet onderwijs

De betrokkenen bij het vmbo-programma vonden de spreiding over de stad (een locatie op zuid en een op noord) goed. Ook was men tevreden over de mogelijkheden van de gebouwen. Een voordeel was dat op één van de locaties de uitvoering door eigen docenten plaatsvond, waardoor ze bijvoorbeeld over de inlogcodes voor het digibord beschikten etc.

De geïnterviewden uit het havo/vwo waren eveneens tevreden over de locaties, waarbij het Emmaus college met name wordt genoemd. Men ziet voor- en nadelen aan de schoolse setting. Voordelen zijn dat alle faciliteiten aanwezig zijn en veiligheid gewaarborgd is. Ook de kosten zijn laag. Nadeel is dat het voor leerlingen minder aantrekkelijk is om op school de Zomercampus010 te krijgen. Een combinatie van excursies en lessen buiten de school met de school als vaste uitvalsbasis zou volgens sommigen ideaal zijn.

De twee geïnterviewde vo-directeuren vinden dat de uitvoering van het vo-programma het beste op school kan plaatsvinden, omdat dat voor de leerlingen aantrekkelijk is en het gemakkelijker te organiseren is. Een vo-bestuurder had graag gezien dat de focus meer op een oriëntatie op en verbinding met Rotterdam had gelegen: *‘Leerlingen brengen bijvoorbeeld met de watertaxi een bezoek aan allerlei plekken in de stad. Dan geef je ze mee dat je van de stad kunt houden en dat de stad van jou houdt.’* Een wijkgerichte aanpak bleek voor het vo minder goed mogelijk, maar vinden de geïnterviewden ook niet nodig.

De uitvoerders zijn dus over het algemeen tevreden over de locaties, maar er waren – zeker in het begin – praktische problemen waar ze tegenaan liepen. Er moest veel geïmproviseerd worden.

Vervoer

De organisatie die voor het vervoer was ingeschakeld is zeer negatief over de uitvoering: *‘Er is zo ongeveer geen een afspraak nagekomen door de Stichting Zomercampus Rotterdam. Locaties veranderden en er was veel chaos.’* Ook de uitvoerders ervoeren dit: *‘Er ging veel mis: soms kwam de bus niet opdagen.’* Dit heeft tot imagoschade geleid bij de chauffeurs, zo geeft de organisatie die de verantwoordelijkheid kreeg over het vervoer aan.

4.8 Verdeling taken/rollen en onderlinge samenwerking

Veel geïnterviewden spreken hun waardering uit voor de rol van de Stichting Zomercampus Rotterdam tijdens de uitvoering. Met name de daadkracht bij het oplossen van praktische problemen wordt genoemd: *‘De manier waarop continu werd ingezet op het oplossen van problemen was top.’* *‘Alles werd opgelost, desnoods met tape’* en *‘Iedereen was er altijd, er is heel hard gewerkt’*. Na de oprichting van de Stichting Zomercampus Rotterdam was voor verschillende medewerkers van de gemeente Rotterdam niet meer duidelijk of zij nog een rol hadden, en zo ja, welke. Wel is een aantal beleidsmedewerkers gaan kijken bij een of meer locaties en ook traden sommige ambtenaren als gastspreker op bij havo/vwo.

Bij de uitvoering van Zomercampus010 was een groot aantal partijen betrokken. Een overzicht van de partijen en de verschillende rollen en taken ontbreekt bij veel betrokkenen. De meesten

vinden dat niet echt een probleem, omdat ze elk met een beperkt aantal anderen te maken hadden. *‘Je krijgt als medewerker niks mee van de samenwerking met al die partijen. Ik stond gewoon voor de groep en daar was alles voor ons geregeld. Op de locatie zie je natuurlijk wel andere partijen, maar daar had ik niets mee van doen. De contactpersonen van de organisatie [Meester Rembrandt] waren goed bereikbaar’.*

Over de onderlinge samenwerking is men in het algemeen (zeer) tevreden. Om enkele voorbeelden te noemen: *‘Ongeveer een week voor de start kwam er een projectmanager van Team Toekomst die het programma en rooster had. Het was heel fijn dat er een centrale contactpersoon was om zaken mee af te stemmen’.* En: *‘Er was goed contact met de mannen van Meester Rembrandt. We hebben ook weleens drie uur bij elkaar gezeten en veel overlegd over praktische zaken, bijvoorbeeld wie sluit af en zo, maar ook inhoudelijk gesproken over het programma en lijntjes uitgezet. De rolverdeling was goed.’* *‘De communicatie met Daan was heel goed en zij handelden snel’* en *‘We hebben alles afgestemd met The Next School, samen een aanmeldingsformulier gemaakt en besluiten genomen over de twee locaties’.*

Niet altijd verliep de rol- en taakverdeling vlekkeloos, wellicht dat concurrentie tussen partijen hierbij ook een rol speelde. Vooral in het begin was er veel onduidelijkheid over wie wat deed, zo horen we van een coördinator: *‘Op de dagen waarop de gemeente het sport- en culturaanbod (bedoeld wordt waarschijnlijk Sportbedrijf) programmeerde, ging er veel mis. Het was niet goed afgestemd: er waren te veel of te weinig docenten. Wij waren er niet verantwoordelijk voor, maar moesten het wel oplossen.’* Er zijn veel extra taken uitgevoerd door de geïnterviewden, waarvan niet altijd van tevoren duidelijk was dat zij daar verantwoordelijk voor waren. Ook was niet altijd duidelijk wie er eindverantwoordelijk was, bijvoorbeeld bij onenigheid in het team.

De scholen en schoolbesturen hebben geen rechtstreekse rol gespeeld bij de uitvoering van het programma, hoewel een aantal scholen dat had gewild. Wel zijn leraren ingezet in de Zomercampus010, maar dat liep niet via de schoolbesturen. Een enkele directeur is weleens bij een locatie gaan kijken.

5. De toekomst

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de geïnterviewden naar de toekomst kijken als het gaat om de Zomercampus 010. Willen ze graag een herhaling? Wat kan blijven en wat moet er verbeterd worden? En welke voorwaarden stellen ze aan een herhaling van de Zomercampus010?

Onderzoeksvraag 4: In hoeverre is er draagvlak voor een vervolg?

Onderzoeksvraag 5: Welke lessen kunnen we leren uit de Zomercampus? Wat ging goed en wat kan beter?

5.1 Draagvlak voor een vervolg

Net als bij alle andere onderwerpen geldt ook dat het draagvlak voor een eventueel vervolg van de Zomercampus010 sterk uiteenloopt. Uit de interviews blijkt in elk geval dat er bij alle organisaties draagvlak is voor de organisatie van zomeractiviteiten. Maar voor wie, met welk doel, hoe en door wie die activiteiten het beste kunnen worden georganiseerd, daarover lopen de meningen uiteen. We zien in grote lijnen twee opvattingen:

1. Herhalen zoals nu plaatsvond, met name voor po met een verrijkend accent, maar dan moet wel de organisatie beter op orde zijn.
2. Graag herhalen, maar dan met meer aandacht voor cognitieve doelen.

De argumenten waarmee men het al dan niet aanwezige draagvlak staft, lijken niet altijd gebaseerd op feiten, maar regelmatig ook op meningen of vermoedens. Het draagvlak kan dus mogelijk worden vergroot als onjuiste meningen en vermoedens kunnen worden weggenomen.

Herhaling met een betere en tijdige organisatie

Spitsen we de vraag toe op een herhaling van een Zomercampus010 georganiseerd door de Stichting Zomercampus Rotterdam, dan is met name een deel van de geïnterviewde organisaties en personen die dit jaar activiteiten hebben aangeboden enthousiast over een eventueel vervolg van de Zomercampus010. Uiteraard moeten er dan organisatorisch zaken worden verbeterd en zijn er inhoudelijk aanscherpingen nodig, maar dan is een vervolg voor hen zeker wenselijk. Om ouders en kinderen te motiveren is het dan wel van belang dat de werving veel eerder op gang komt en dat het programma in een vroeg stadium duidelijk is. *‘Ouders en leerlingen willen wel van tevoren weten waar ze aan toe zijn. Als je wilt dat ze meedoen, moet het programma echt goed zijn’.*

Herhaling met een ander accent in de doelstelling

Een groter deel heeft aarzelingen als het gaat om een herhaling van de Zomercampus010. Men ziet zeker de meerwaarde van verrijkende activiteiten in de zomerperiode, vooral voor een groep kinderen die anders niet zo veel te doen heeft, maar men vraagt zich ook af of dit het aanbod is wat het meeste oplevert voor deze kinderen (doen we de goede dingen) en of het op de juiste manier georganiseerd wordt (doen we de dingen goed). Verschillende keren wordt opgemerkt dat de effecten van de Zomercampus010 nog niet duidelijk zijn en dat de resultaten eerst beschikbaar moeten zijn om te kunnen bepalen of een vervolg van de Zomercampus010 zinvol is. Binnen deze groep vallen veelal ook schoolbesturen en scholen. De betrokkenen in deze groepen willen wel graag meedenken over een eventueel vervolg van de Zomercampus010, over de doelen en de invulling, en/of over een eventuele andere zomerprogrammering. Zo wordt bijvoorbeeld

genoemd dat het belangrijk is dat er in de stad extra aanbod is voor leerlingen die dat nodig hebben, maar dat het ook van belang is om slimme keuzes te maken over inhoud en vorm.

Een deel van de ambivalentie, met name bij de schoolbesturen, zit ook in de financiering van de Zomercampus010. De activiteiten die in de Zomercampus010 voor het primair onderwijs zijn uitgevoerd, betreffen naast educatieve ook recreatieve activiteiten. Geïnterviewden uit het onderwijs stellen de vraag of die recreatieve activiteiten uit middelen om aan onderwijsachterstanden te werken betaald moeten/kunnen worden¹¹. In meer algemene zin werd in meerdere interviews de vraag gesteld of de middelen die nu aan de Zomercampus010 op de best denkbare manier zijn besteed.

Een deel van de geïnterviewden is uitgesproken negatief over een vervolg van de Zomercampus010. Dit zijn met name partijen die om uiteenlopende redenen niet betrokken zijn geweest bij de uitvoering van de Zomercampus010¹². Deze organisaties hebben zelf andere zomeractiviteiten aangeboden. Een deel van deze organisaties heeft, net als in de afgelopen zomer, plannen om volgend schooljaar gezamenlijke zomerscholen/zomeractiviteiten aan te bieden. Een deel van de daarbij betrokken organisaties geeft aan dat de stad groot genoeg is voor een divers aanbod in de zomer, maar dat te veel versnippering ook een risico vormt.

5.2 Successen

Er is vanaf het begin veel draagvlak geweest bij allerlei verschillende partijen in Rotterdam om 'iets voor de Rotterdamse jeugd' te organiseren in coronatijd: zowel bij de gemeente, als bij schoolbesturen, culturele, welzijns- en sportorganisaties en andere organisaties die zich bezighouden met kinderen en jeugd. Dit draagvlak en het gedeelde urgentiebesef lagen aan de basis van de bereikte successen. Hoewel er in de aanloop veel overleg is geweest en er niet altijd overeenstemming was, is er in korte tijd veel voor elkaar gekregen: een divers programma met een combinatie van educatie, sport, cultuur en sociale vaardigheden, waaraan veel leerlingen hebben deelgenomen.

Zomercampus010 voor primair onderwijs

Verschillende aanbieders, uitvoerders en scholen vertellen dat leerlingen enthousiast zijn over de Zomercampus010. *'Het was een fijne plek waar ze graag naar toe wilden en waar ze in aanraking kwamen met activiteiten die ze normaal gesproken niet doen'*. En: *'Het is mooi dat kinderen niet zes weken op een balkonnetje hoefden leven'*. Ook constateren twee po-scholen dat de 'vakantiedip' minder groot is dan anders doordat kinderen in het schoolritme gebleven zijn. Door de wijkgerichte aanpak in het primair onderwijs hoefden kinderen niet ver te reizen, bleven ze in meer of mindere mate in de eigen vertrouwde buurt, maar kon er tegelijkertijd wel gewerkt worden met nieuwe groepsindelingen dan normaal gesproken in de klas, zodat kinderen nieuwe kinderen leerden kennen. De meeste doelen van de Zomercampus010 zijn daarmee bereikt.

Zomercampus010 voor voortgezet onderwijs

Leerlingen in het vo kregen zowel de mogelijkheid om 'bij te spijkeren' voor hun examens, als om hun horizon te verbreden met de challenges. Ook hier werd gewerkt met gemengde groepen,

¹¹ Bij financiering van de Zomercampus010 is voor een deel gebruik gemaakt van onderwijsachterstandsmiddelen en voor een deel vanuit het jeugdfonds en sponsoren.

¹² Bijvoorbeeld omdat ze na betrokken te zijn geweest bij de voorbereiding, niet zijn gevraagd om ook daadwerkelijk mee te werken, of omdat ze zelf hebben besloten zich terug te trekken.

zodat nieuwe contacten ontstonden. Met dit aanbod is leerlingen iets geboden wat ze nog niet kenden en kan dat hen een nieuw perspectief voor de toekomst geven. Ook in het vo zijn de doelstellingen bereikt.

Organisatie

Voor de buitenwereld was de Zomercampus010 één organisatie, één beeld. Door alle organisaties is dat beeld gezamenlijk neergezet. Dat kon ook doordat er snel een bestuurlijk akkoord was: het College stond al snel garant voor eventuele tekorten in de exploitatie (zie ook hoofdstuk 3). Ook de Raad ging er mee akkoord niet steeds tussentijds geïnformeerd te worden, maar achteraf. Dat droeg bij aan een snelle voortgang van de voorbereidingen van de Zomercampus010.

De Zomercampus010 is goed zichtbaar gemaakt in de stad: er waren overal posters, het KPN-gebouw stond in het teken van de Zomercampus010 en kinderen kregen een hoodie, rugzak en bidon. Ook is na afronding van de Zomercampus010 door de Havenloods een zomercampuskrant gemaakt met een bundeling van de verschillende wijkkranten. Dat gaf uitstraling aan het project en droeg bij aan een wij-gevoel, benoemen meerdere geïnterviewden. Al zijn er ook partijen die zich met name over de PR-uitingen in de stad afvragen of dit echt nodig was en of het geld niet beter rechtstreeks aan de activiteiten besteed had kunnen worden.

De mentoren zorgden voor een vast gezicht voor de leerlingen, een herkenningspunt. Zij speelden een verbindende rol tussen de verschillende onderdelen van de Zomercampus010. Een van de mentoren vo benoemt dat je als mentor echt persoonlijke aandacht kon geven aan leerlingen. *‘Dat is in de onderwijspraktijk wel anders tijdens een mentorles. Doordat er nu meer tijd was om met de leerlingen door te brengen, vertelden ze meer over zichzelf dan ze normaal gesproken doen’.*

5.3 Verbeterpunten

Communicatie en planning

Met stip op 1 in de lijst van verbeterpunten staan de communicatie en de planning. Door de snelheid waarmee de Zomercampus010 georganiseerd is, zijn er gaten gevallen in planning en communicatie. Een aantal door de geïnterviewde genoemde verbeterpunten lichten we hier uit:

- Er moet veel eerder bekend zijn wat het doel en de doelgroep is, wat het aanbod is, waar het is, wie het verzorgt en wie waarvoor verantwoordelijk is, zodat iedereen weet waar hij aan toe is en er ook op tijd geworven kan worden. Tijdens de uitvoering kan een wekelijks geactualiseerd activiteitenoverzicht per locatie blijvende helderheid bieden.
- Voor leerlingen was van tevoren onvoldoende duidelijk wat er van ze verwacht werd. Vooral voor vo-leerlingen geldt dan: ga je daar dan je zomer aan spenderen? Maak het programma van tevoren zo inzichtelijk mogelijk, zodat leerlingen weten waar ze hun tijd aan gaan besteden.
- Ook de communicatie met ouders moet tijdig en helder zijn: *‘Voor deze doelgroep is het heel belangrijk om te weten dat ze hun kind naar een veilige plek brengen’.*
- Zoals in de vorige paragraaf benoemd, waren er met verschillende organisaties vergaande afspraken over hun inzet, terwijl die inzet niet in de programmering is opgenomen. Dit heeft voor onvrede gezorgd, ook omdat niet altijd duidelijk is waarom het zo is gelopen. Er moet dus in een vroegtijdig stadium helder zijn wat wederzijdse verwachtingen zijn en een realistisch beeld van het aantal deelnemers.

- De communicatie en rolverdeling tussen de gemeente en de Stichting Zomercampus Rotterdam kon beter, met name rondom de start van de Stichting Zomercampus Rotterdam. Het is onvoldoende helder geworden welke afspraken al waren gemaakt, al gemaakte afspraken zijn onvoldoende opgevolgd en het was onvoldoende duidelijk waar de gemeente nog verantwoordelijk voor was en waar de Stichting Zomercampus Rotterdam. Ook over de externe communicatie (persvoorlichting) kon de afstemming beter. Er is gekozen voor financiering vanuit verschillende bronnen: landelijke subsidie voor inhaal- en ondersteuningsprogramma's (door scholen aangevraagd), bestaande budgetten bij diverse organisaties die door de corona-maatregelen niet besteed zijn, budget vanuit het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid. Ten tijde van de interviews is de financiële afwikkeling nog niet rond vanuit de verschillende financieringsbronnen. De landelijke subsidie moeten de scholen verantwoorden bij het ministerie van OCW.

Inhoud

Ten aanzien van de inhoud van de programmering worden verschillende verbeterpunten genoemd¹³. Zowel voor kleuters als kinderen uit groep 3 en 4 was het maken van een krant een te moeilijke opdracht, zo gaven geïnterviewde leraren aan. Dat geldt ook voor kinderen die het Nederlands nog niet beheersen en kinderen met een taalachterstand (vaak ook de onderwijsachterstanden-doelgroepkinderen). Om goed om te kunnen gaan met de combinatie van verschillende groepen kinderen met verschillende behoeften hebben leraren behoefte aan meer differentiatiemogelijkheden. Ook is het van belang om goed na te denken over de groepsindeling en de dagindeling. Aanbieders van workshops gaven namelijk aan dat de dagen voor sommige kinderen te lang waren en de blokken van twee uur ook. *'Als je kinderen aan het eind van de middag kreeg, dan was het lastig om echt nog iets met ze te doen'*.

In het voortgezet onderwijs zien de schoolbesturen graag meer inhoudelijke afstemming met het schoolse programma, omdat dan meer kan worden bereikt. Verschillende geïnterviewden geven de tip om leerlingen van tevoren bij de programmering te betrekken. Wat willen zij graag doen? Of zoals een geïnterviewde aangeeft: *'Het is natuurlijk ook gewoon vakantie voor die gasten, hè?'*. Daarnaast zou er meer geprogrammeerd kunnen worden voor specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld leerlingen met faalangst of leerlingen die graag hun achterstanden weg willen werken, geven vo-directeuren aan. Zo kunnen leerlingen gericht aan de slag met hun eigen ontwikkeling en hun eigen doelen. Hoe dan ook blijft het in het voortgezet onderwijs lastig om leerlingen te werven en betrokken te houden. Door verschillende geïnterviewden wordt geopperd om een symbolisch bedrag of een borg te laten betalen, vanuit de gedachte *'waar je voor betaalt, heeft waarde, wat gratis is niet'*. Anderen zijn daar juist geen voorstander van.

Net als bij de overige onderwerpen, geldt ook bij de inhoud van de programmering dat de meningen verschillen. Aanbieders van workshops en docenten die betrokken waren bij het maken van de krant en bij de programmering in het voortgezet onderwijs geven aan dat er meer cognitieve doelen gesteld hadden mogen worden. Een aantal po-schoolbesturen daarentegen is expliciet van mening dat het lesgeven in schoolvakken en werken aan achterstanden hun verantwoordelijkheid is en dat dat niet in een Zomercampus010 thuishoort. Deze verschillende opvattingen klinken door bij alle aspecten van de Zomercampus010. In het laatste hoofdstuk geven we hier een reflectie op.

¹³ In het slothoofdstuk geven we zelf een analyse van het programma.

Begeleiding en uitvoering

De rol van de mentor is erg wisselend ingevuld, geven docenten en uitvoerders van activiteiten aan. Sommigen waren overal bij betrokken en hielpen mee, anderen 'leverden de kinderen af' bij een activiteit en kwamen ze later weer ophalen. Voor een goede inzet is het van belang dat de mentoren vooraf beter getraind worden. Ook over aanbieders van activiteiten wordt een aantal keer gezegd dat het goed zou zijn als ze van tevoren een training in klasmanagement, dus het omgaan met leerlingen, met regels en orde houden, zouden krijgen. Niet iedereen is het gewend om met groepen met sterk uiteenlopende leeftijden te werken en met kinderen die niet zelf voor een activiteit hebben gekozen.

Mentoren werden nu in eerste instantie vooral geworven onder hbo'ers. Een aantal geïnterviewden vindt dat ook in mbo-opleidingen mentoren geworven zouden kunnen worden. Bijvoorbeeld onder jongeren die een opleiding tot pedagogisch medewerker of sociaal werker volgen; zij worden er in geschoold kinderen te begeleiden buiten de schoolse setting. Overigens bleek in de praktijk dat ook nu al mbo-studenten meededen als mentor.

In meer algemene zin hebben mentoren, aanbieders van workshops en leraren behoefte aan meer duidelijkheid t.a.v. verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid: *'Wat doe je bijvoorbeeld als een moeder zegt: "Je mag hem niet aan z'n vader meegeven hoor!" of als een kind echt niet mee wil doen?'*

Scholen en schoolbesturen maken zich zorgen over de inzet van leraren via Daan. Zij hebben zelf veel moeite om goed personeel te vinden en zijn van mening dat uitzend- en detachingsbureaus belemmerend werken (o.a. vanwege het winstoogmerk en hoge tarieven). Zij vragen zich af of scholen straks met de Stichting Zomercampus Rotterdam moeten concurreren om leraren en vinden dat hoogst onwenselijk. Drie schoolbesturen zijn hier heel expliciet over: er mag wat hen betreft door de Zomercampus010 niet meer worden samengewerkt met Daan of een vergelijkbare organisatie. Tegelijkertijd geven zij aan dat ook de eigen leerkrachten niet in grote aantallen beschikbaar zijn in de zomer. Een van de schoolbestuurders schetst een toekomstbeeld waarbij de organisatie van het onderwijs zodanig is dat er gedurende het hele jaar leraren beschikbaar zijn. Dit schoolbestuur zou het experiment aan willen gaan om leraren gedurende het jaar een periode uit te roosteren, zodat ze in de zomervakantie aan dit type voorzieningen kunnen werken.

Tot slot wordt door verschillende aanbieders opgemerkt dat deelname aan de Zomercampus010 voor hen niet rendabel was, het heeft ze geld gekost. In het vo kwam dat voornamelijk, omdat er minder leerlingen meededen dan van tevoren verwacht, in het po doordat aanbieders van activiteiten erg versnipperd werden ingezet ('af en toe een blok, verspreid door de hele zomervakantie') en doordat het uurtarief niet dekkend was. Er moesten bijvoorbeeld ook materiaalkosten van betaald worden. Er is dus behoefte aan een kostendekkend tarief zowel bij de gesubsidieerde als bij niet-gesubsidieerde partijen.

5.4 Voorwaarden

'Stel, er komt weer een Zomercampus010, aan welke voorwaarden moet dan worden voldaan zodat jullie (weer) meedoen?', vroegen we de geïnterviewden. De volgende punten worden genoemd.

Wat vrijwel iedereen van belang vindt, is dat er heldere doelen zijn, dat van tevoren duidelijk is of die doelen en de doelgroep realistisch zijn en dat achteraf goed wordt geëvalueerd in hoeverre die zijn bereikt.

Voor het primair onderwijs wordt een aantal keer als voorwaarde genoemd om in de wijk te (blijven) werken en aan te sluiten bij wat er al in de wijk is. Voor het voortgezet onderwijs ziet het merendeel van de betrokkenen bij voorkeur een Zomercampus010 op de eigen school. *‘Met name vmbo-leerlingen gaan niet graag naar een plek die ze niet kennen’*, eventueel wel met excursies naar inspirerende locaties buiten het schoolgebouw. *‘Dan wordt het minder met school geassocieerd, maar bijvoorbeeld meer met het creëren van kansen voor jezelf’*.

Voor de aanbieders van activiteiten is het van belang dat er efficiënt geprogrammeerd wordt, zodat ze niet voor losse uurtjes ingedeeld worden, maar structureel aan een programma kunnen werken. Ook is het voor hen een voorwaarde dat het uurtarief kostendekkend is. Het was nu niet hoog genoeg om ook voorbereidingstijd, materiaal voor de workshops en overige kosten uit te betalen (denk bijvoorbeeld ook aan parkeerkosten of kosten voor koffie en dergelijke).

Voor enkele scholen en schoolbesturen is het een harde voorwaarde dat er geen docenten via uitzendbureaus geworven worden.

6. Reflectie op de Zomercampus010 en aanbevelingen

In dit rapport hebben we aandacht besteed aan de opbrengsten van de Zomercampus010 die gerapporteerd worden (hoofdstuk 2), hoe de Zomercampus010 is voorbereid (hoofdstuk 3), hoe hij is verlopen (hoofdstuk 4) en wat goed ging en beter kan (hoofdstuk 5). Daaruit komen allerlei aandachtspunten naar voren voor een eventuele volgende versie van de Zomercampus010. Het gaat dan bijvoorbeeld om: helderheid over doelen en doelgroep, tijdige planning, werving en communicatie en een heldere rol- en taakverdeling. We gaan daar in dit slothoofdstuk niet in detail op in, het rapport geeft daar al op andere plekken de nodige aanwijzingen voor, maar beschrijven op hoofdlijnen wat we hebben gezien in het onderzoek en geven daar een reflectie op. In paragraaf 6.2 doen we een aantal aanbevelingen voor een toekomstige zomerschool.

6.1 Reflectie op inhoud en organisatie

Wat zien we bij de deelnemers

Over één ding kunnen we het eens zijn: het is goed dat er in deze ‘coronazomer’ een programma was voor kinderen die door de scholensluiting minder/ander onderwijs hadden en die niet op vakantie konden. Het is positief dat er activiteiten voor hen werden georganiseerd en dat ze leeftijdgenoten konden ontmoeten. Er zijn nieuwe vriendschappen ontstaan, kinderen en jongeren hebben hun wijk/stad beter leren kennen en kennisgemaakt met werelden die ze niet kenden. De leerlingen uit het havo en vwo hebben de gelegenheid gehad om vakken bij te spijkeren en zich voor te bereiden op het eindexamen. Leerlingen uit het vmbo maakten kennis met beroepen en leefwerelden.

Opbrengsten in relatie tot de doelstelling

Daarnaast zien we dat meningen sterk uiteenlopen over de opbrengsten. Dat komt in de eerste plaats, omdat de Zomercampus010 voor po, vmbo en havo/vwo zeer verschillend tot stand is gekomen en uitgevoerd is. In feite gaat het in deze rapportage om drie evaluaties.

In de tweede plaats zijn de verschillende perspectieven die we in dit rapport laten zien, terug te voeren op de doelstelling van de Zomercampus010. Er is één doelstelling geformuleerd voor po en vo en deze is tot stand gekomen in samenspraak met het onderwijs. De doelstelling bood ruimte voor verschillende invullingen en dat moest ook wel om het onderwijs mee te krijgen. Het po en vo verschillen onderling over de mate waarin de nadruk in het doel moest liggen op het inhalen van (cognitieve) achterstanden, dus een remediërende doelstelling. Het po wilde dat niet, het vo wel. Dit aspect is niet expliciet benoemd in de doelstelling, maar speelt wel een rol bij de invulling van de programma's.

Daardoor - een doelstelling die aan een recreatieve, verrijkende én remediërende invulling refereert - zien we in deze evaluatie dat er vanuit verschillende invalshoeken wordt gereflecteerd op de invulling van de Zomercampus010, afhankelijk van het doel dat voor de geïnterviewde van belang is. De uitvoerenden die het belangrijk vinden dat kinderen en jongeren een leuke en/of verrijkende tijd moeten hebben, kijken tevreden terug. Degenen die van mening zijn dat de Zomercampus010 kinderen en jongeren de mogelijkheid moet bieden om achterstanden, met name op cognitief gebied, in te halen, zijn minder tevreden en vinden dat er veel meer uitgehaald had kunnen worden. Dat geldt vooral voor degenen die bij het po-programma betrokken waren. In het vo-programma was een relatie met het reguliere onderwijs zichtbaar, maar in het po-programma was dat minder aanwezig.

De organisatie

Het is aan velen te danken dat er überhaupt een Zomercampus010 tot stand is gekomen. Er is in korte tijd ongelooflijk hard gewerkt om een programma te maken, aanbieders te organiseren, uitvoerders te mobiliseren, locaties te vinden en deelnemers te werven. Daar is iedereen het over eens. De korte voorbereidingstijd heeft echter serieuze consequenties gehad voor de kwaliteit van de uitvoering en de behaalde opbrengsten, zo komt duidelijk in de interviews naar voren. Het is onnodig om die allemaal hier te herhalen, maar er zijn zaken misgelopen en zeker in de eerste weken moest veel geïmproviseerd worden.

Het programma

In het kader hieronder geven we een reflectie op de inhoud van de verschillende programma's voor po, vmbo en havo/vwo vanuit onze taalexpertise. Daarmee beantwoorden we de onderzoeksvragen 1a: Hoe effectief is de methodiek van het maken van een krant en welke lessen kunnen we daaruit leren? en 2a: Sluit het materiaal in voldoende mate aan bij de leefwereld en het (Nederlandse) taalniveau van kinderen in de grote stad?

Het programma

Voor een inhoudelijke evaluatie van de gebruikte materialen bij het maken van de krant in het primair onderwijs en de programma's voor vmbo en havo/vwo hebben we¹⁴ gekeken naar een deel van de leerlingmaterialen en enkele eindproducten van basisschoolleerlingen. Onze aanbevelingen hebben als doel de educatieve waarde van het programma te helpen versterken. Omdat de aanbevelingen uitsluitend zijn gebaseerd op een analyse van materialen en eindproducten, is het mogelijk dat sommige aanbevelingen al in de begeleiding van de activiteiten zijn uitgevoerd. In die gevallen kunnen de aanbevelingen vanzelfsprekend genegeerd worden. Ook is bij de evaluatie ervan uitgegaan dat de materialen zijn uitgevoerd voor de groep leerlingen waarvoor zij ontwikkeld zijn. Voor leerlingen uit de groepen 1 en 2 en uit groep 7, voor sbo-leerlingen en voor isk-leerlingen zijn deze materialen niet bestemd. Deze groepen hadden een ander programma aangeboden moeten krijgen.

Primair onderwijs

Het programma voor de deelnemers uit het primair onderwijs richt zich op het maken van een krant. Dat is een uitstekende keuze, want dit biedt talloze mogelijkheden voor activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen op het gebied van schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid, kennisontwikkeling en creativiteit. Bovendien vraagt het werken in redacties om overleg en samenwerken.

De kinderen hebben werkbladen gekregen als leidraad voor het werken aan de krant. De werkbladen zijn aantrekkelijk vormgegeven en bieden een heldere structuur voor het werken aan opdrachten, met duidelijke voorbeelden. Er zijn verschillende versies voor leerlingen van groep 4-5-6 en leerlingen van groep 7-8.

De kranten die door/met de kinderen gemaakt zijn, zien er goed uit en geven een uitgebreide indruk van de activiteiten die de kinderen hebben uitgevoerd en het plezier dat zij eraan hebben beleefd.

Aanbevelingen po

Algemeen

- De kwaliteit van de teksten in de eindproducten geeft de indruk dat de lat best wat hoger gelegd mag worden, ervan uitgaande dat er met een homogene groep - bij voorkeur gemotiveerde - kinderen wordt gewerkt. Dat kan door kinderen royaal de gelegenheid te geven om hun eigen en elkaars producten kritisch te bekijken en te herzien. In de werkbladen is sprake van verschillende versies van opdrachten, wat de indruk wekt dat hierin is voorzien. Aan de eindproducten is echter niet te zien hoe de feedback plaatsvindt en welke verbetering de kinderen vervolgens maken. Hoe feedback, met name van andere kinderen, een groot verschil kan maken in de kwaliteit van de

¹⁴ Taalexpert van Sardes

eindproducten en daarmee in de ontwikkeling van de kinderen is te zien in de video 'Austin's butterfly' (https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=E_6PskE3zfQ).

- Goede feedback wordt ingegeven door hoge verwachtingen. Het is raadzaam begeleiders, voor zover nodig, te leren hoe zij hoge verwachtingen kunnen laten zien aan kinderen. Dit wordt beschreven in Doug Lemovs boek *Teach like a champion* (hoofdstuk: De lat hoog leggen).

De werkbladen

- Neem in de werkbladen woorden op die verbonden zijn met het maken van een krant, zoals *de layout, de opmaak, de rubriek, de redactie, redigeren, de eindredactie, het verslag, de reportage*. De authentieke context van het werken aan een krant maakt het mogelijk om deze woorden gemakkelijk te verwerven en te consolideren.
- Neem meer teksten op in de werkbladen. Er is nu erg weinig te lezen, terwijl dat iets is waar veel kinderen juist meer oefening in nodig hebben. De context van de krant kan ervoor zorgen dat het lezen als iets motiverends wordt ervaren. Er zouden bijvoorbeeld teksten opgenomen kunnen worden waarin wordt uitgelegd wat het werk is van een reporter of van een redactie.

De eindproducten: de kranten

- Laat de kinderen meer teksten schrijven. Er staan veel foto's en tekeningen in de kranten en relatief weinig door de kinderen geschreven teksten. Het is het overwegen waard om de kinderen meer teksten te laten schrijven, dat hoort immers bij het werk van krantenmakers. Het kunnen nieuwsteksten zijn, maar ook korte teksten bij tekeningen of bij foto's van de activiteiten. Bij foto's over het maken van fantasiedieren kunnen kinderen bijvoorbeeld beschrijven wat de eigenschappen zijn van hun dieren, bij stripverhalen over een biologische fabel kunnen ze de fabel omschrijven, bij de foto van Journalist-nieuws-tikkertje kunnen ze uitleggen wat voor spel dat is.
- Laat niet de volwassenen, maar de kinderen aan het woord zijn bij de verslagen van de activiteiten. Zo wordt de krant nog meer een product van de kinderen zelf. 'We hebben de hele middag stripverhalen getekend, we mochten zelf bedenken wat we wilden tekenen' klinkt toch anders dan 'De kinderen lieten hun fantasie de vrije loop. Dat resulteerde in leuke stripverhalen.'
- Bied kinderen een structuur/stramien voor hun zelf te schrijven teksten. Vooral bij wat langere teksten is het duidelijk dat kinderen hier moeite mee hebben. Een voorgestructureerde indeling kan helpen om hier meer grip op te krijgen.
- Neem een onderdeel op over leesplezier, bijvoorbeeld een verslag van een bezoek aan de bibliotheek of boekwinkel, een interview met een schrijver, recensies van boeken die de kinderen gelezen hebben, gesprekken over leesgewoonten. Als dit kinderen stimuleert om in hun vrije tijd te gaan lezen, dan heeft de Zomercampus010 ook effect buiten de duur van het programma.

vmbo

Het programma voor het vmbo is zeer divers, passend bij de uiteenlopende doelen, die zowel betrekking hebben op leren als op zelfvertrouwen, leervaardigheden en sport, cultuur en andere thema's. We concentreren ons hier op de onderdelen die gericht zijn op het verhogen van de leerprestaties op school.

Het programma wordt uitgevoerd door drie groepen betrokkenen:

- docentmentoren, die aan het vmbo verbonden zijn
- leermeesters, die van buitenaf komen en gastlessen geven
- studenten van Stichting Leren voor de toekomst, die bijlessen geven, gericht op de examens

Een flink deel van het programma is gericht op de voorbereiding op de examens, aansluitend op de hulpvragen van leerlingen. De docentmentor krijgt in de informatiebrief over het programma het advies om op de hoogte te zijn van de examenstof, zodat ook hij/zij persoonlijke begeleiding en/of les kan geven tijdens de bijlessen.

Aanbevelingen vmbo

Afhankelijk van de precieze doelen die men wil bereiken, kan men overwegen om het programma aantrekkelijker (en wellicht ook effectiever) te maken voor de leerlingen door het minder schools te

maken. Dat kan door minder nadruk te leggen op het oefenen voor de examens (beperkt doel) en meer op het versterken van bredere kennis en vaardigheden (breed doel). Bij dat laatste valt te denken aan lezen, praten/discussiëren en schrijven over actuele onderwerpen en ontwikkelingen in verschillende sectoren van de samenleving. De kennis en vaardigheden die de leerlingen zo ontwikkelen (begrijpend lezen, kritisch denken, algemene kennis, schoolwoordenschat), zijn niet alleen nuttig voor het examen, maar ook daarbuiten. Deze onderdelen kunnen aansluiten bij de onderwerpen van de leermeesters, waardoor er ook meer samenhang in het totale programma ontstaat. Wil men vasthouden aan de gerichte examenvoorbereiding, dan kan ook binnen het huidige programma meer aandacht gegeven worden aan bredere doelen door hiervoor de uren 'open invulling door de docentmentor' in te zetten.

havo/vwo

Het programma voor havo/vwo bestaat uit 'challenges', waarbij leerlingen zich verdiepen in vraagstukken die te maken hebben met de toekomst van Rotterdam. De challenges sluiten aan bij diverse schoolvakken, zoals aardrijkskunde, maatschappijwetenschappen, natuurkunde en kunst. Dat maakt de challenges geschikt als voorbereiding op het profielwerkstuk. De leerlingen werken in kleine groepen aan hun challenge en kunnen voor ondersteuning een beroep doen op de afdeling research. In het kader van het programma krijgen de leerlingen bezoek van opdrachtgevers en experts. Daarnaast bestaat het programma uit examentraining voor specifieke vakken.

Het programma voor de challenges is goed gestructureerd, stapsgewijs opgebouwd en aantrekkelijk vormgegeven. De leerlingen krijgen heldere instructies en voorbeelden, die hen voorbereiden op het werken aan een challenge via een onderzoekscyclus. Het materiaal omvat onder andere teksten die als bron gebruikt kunnen worden bij het onderzoek.

Aanbevelingen havo/vwo

Onze analyse van het materiaal geeft geen aanleiding tot aanbevelingen voor verandering. Het materiaal ziet er zeer doordacht uit en biedt een sterke combinatie van uitdaging (met veel ruimte voor eigen inbreng door de leerlingen), voorstructurering en ondersteuning. Kortom, het programma lijkt zeer geschikt om leerlingen die uitzicht hebben op een studie in het hoger onderwijs kennis te laten maken met de wereld van onderzoek en vaardigheden (verder) te laten ontwikkelen die voor een studie van belang zijn.

Tot slot: een rode draad binnen alle programma's?

Elk van de hierboven beschreven programma's heeft zijn eigen merites, passend bij de doelgroep. Kijkt men echter naar de samenhang binnen het totaal van het programma, dan valt op dat er alleen een doorgaande lijn is te zien in de benaming en de vormgeving. Het kan het overwegen waard zijn om ook voor de inhoud voor het totale programma een doorgaande lijn te formuleren die samenhang geeft en die de Zomercampus010 als concept herkenbaarder maakt. Dat zou zelfs kunnen zonder veel te veranderen aan de huidige inhoud van de programma's.

De rode draad binnen de programma's voor alle leeftijdsgroepen zou gevormd kunnen worden door de actualiteit en leesplezier. Waarom de actualiteit? Rotterdam staat niet op zich. De stad maakt deel uit van grotere gehelen: de provincie, Nederland, Europa, de wereld. Die grotere gehelen zijn zichtbaar in het nieuws. Een bijeenkomst van de Zomercampus010 zou standaard kunnen beginnen met het (voor)lezen van de krant. Leerlingen, zowel in basis- als in voortgezet onderwijs, lezen en discussiëren over de actualiteit, ontwikkelen zo kennis en 'schoolse' vaardigheden en leggen verbinding tussen de bredere actualiteit en de onderwerpen waaraan zij werken binnen hun eigen programma. Na de 'leestafel' gaan de leerlingen verder met het werken aan hun eigen programma. Een verbinding met de stad kan sterker door excursies in het programma in te bouwen die een raakvlak hebben met andere programmaonderdelen.

En waarom leesplezier? Het lezen in de vrije tijd kan een sterke impuls geven aan de taalontwikkeling en is een bron voor de persoonlijke ontwikkeling (zie Meer lezen, beter in taal, internet). Door aandacht te

schenken aan lezen en leesplezier krijgt de Zomercampus010 idealiter ook een positieve educatieve invloed die verder gaat dan de duur van het programma, als leerlingen in hun vrije tijd (meer) gaan lezen. Iedere bijeenkomst van de Zomercampus010 zou afgesloten kunnen worden met een Boekenclub, waarin leerlingen kennismaken met interessante boeken, schrijvers, series, etc. en praten met elkaar en met begeleiders over lezen. Ook hier kan eventueel een verbinding gelegd worden met andere onderdelen van het programma (zoals de bijdragen van de leermeesters in het vmbo).

Het aanbrengen van een dergelijke rode draad binnen het totaal van de Zomercampus010 heeft geen ingrijpende gevolgen voor de inhoud van de huidige programma's, die alleen wat tijd inleveren aan de start en het einde van iedere bijeenkomst. Er zijn wel organisatorische consequenties om rekening mee te houden, met name in de sfeer van materiaalvoorziening (kranten en boeken). Daar staat tegenover dat het programma inhoudelijk breder wordt en een herkenbaarder profiel krijgt.

6.2 Aanbevelingen

Hieronder beschrijven we een aantal opties die een rol spelen bij verkennende gesprekken over een eventueel vervolg van de Zomercampus010 en keuzes die kunnen worden gemaakt. Uit de interviews blijkt dat er veel verschillende (ook financiële) belangen spelen. Uiteindelijk zal het een politieke keuze zijn om de Zomercampus010 al dan niet een vervolg te geven.

Helderheid over de doelen

Een initiatief als de Zomercampus010 kan verschillende doelen dienen, die elk inhoudelijk gezien gerechtvaardigd zijn. Een van tevoren helder vastgesteld hoofddoel moet een stevige basis bieden voor de invulling van het programma en houvast voor alle betrokkenen bij de uitvoering. Doelen zijn leidend bij de invulling van het programma, dus vanuit een doel wordt aan inhoudelijke programmering gewerkt. Voor het vaststellen van doelen en accenten daarbinnen kan een keuze worden gemaakt uit:

1. Remediërend programma voor leerlingen die gedurende het schooljaar niet voldoende hebben geprofiteerd van het onderwijs, met name door hun achtergrondkenmerken. Gerichte bijspijkerlessen leveren, zeker in het vo, veel rendement, waarbij één-op-één begeleiding weliswaar kostbaar, maar ook het meest effectief is.¹⁵
2. Uitbreidend /verrijkend programma: kinderen in aanraking brengen met werelden waar ze niet automatisch mee in aanraking komen en die een aanvulling vormen op wat ze in het reguliere onderwijs aangeboden krijgen.
3. Recreatief programma: zinvolle vrijetijdsbesteding, kinderen van de straat houden.

Uiteraard is een combinatie mogelijk en zelfs een verschillende focus voor po en vo, maar het verdient aanbeveling om het doel concreet, helder en eenduidig te formuleren. Eventueel kunnen er voor de verschillende onderwijssectoren verschillende doelen worden geformuleerd.

Aandacht voor didactiek

De keuze voor didactiek is van groot belang. Voor leerlingen die buiten reguliere schooltijden, op vrijwillige basis¹⁶, een programma volgen, is een activerende didactiek, met andere werkvormen dan zij op school gewend zijn, motiverend en enthousiasmerend: kleine groepen, veel excursies,

¹⁵ Haelermans, C., Ghysels, J., Monfrance, M., Rud, I & Groot, W. (2017). *Procesevaluatie lentescholen en effectanalyse lente- en zomerscholen 2016*. Maastricht: Top Institute for Evidence-based Education Research (TIER), Universiteit Maastricht.

¹⁶ We gaan er van uit dat ook aan een volgende Zomercampus010 leerlingen op basis van vrijwilligheid deelnemen en dat scholen het niet verplicht stellen voor leerlingen. Dat is een besprekspunt voor het onderwijs, met name het vo.

inspraak en participatie bij de totstandkoming van het programma. Dit geldt zowel voor programma's met recreatieve, verrijkende als remediërende doelen.

Om een maximaal leereffect tot stand te brengen, is aansluiting bij het curriculum en de didactiek van het reguliere onderwijs van belang. Ook dan is het essentieel om leerlingen te blijven enthousiasmeren door middel van interactieve (spel)elementen en het aanbieden van afwisselende activiteiten.¹⁷ In het kader hieronder staan de effectieve kenmerken van een vakantieschool die zich richt op het tegengaan c.q. verminderen van achterstanden.

Effectieve educatieve vakantieschool

In een recente verschenen reviewstudie staan de werkzame factoren van educatieve vakantiescholen helder samengevat: Effectieve vakantiescholen werken met kleine groepen leerlingen (5-15), uitdagende lesstof en activerende werkvormen, zijn goed gestructureerd, richten zich op leerachterstanden (maatwerk) en sluiten daarmee aan op het eigen curriculum. Vakantiescholen zijn effectiever wanneer bevoegde ervaren leerkrachten de leerlingen begeleiden dan wanneer externe vrijwilligers worden ingezet. Het betrekken van ouders bij de zomerschool vergroot de effectiviteit. Om leerlingen te blijven enthousiasmeren zijn interactieve (spel)elementen belangrijk, evenals het aanbieden van afwisselende activiteiten.¹⁸

Een efficiënte en effectieve organisatie

Bij de Zomercampus010 waren enorm veel verschillende organisaties betrokken, in meer of mindere mate aangestuurd door de Stichting Zomercampus Rotterdam. Soms voerden deze organisaties hun eigen aanbod uit, soms een aangepast aanbod en deels ook nieuw aanbod, bijvoorbeeld waar het ging om het maken van de krant in het primair onderwijs. Er zijn verschillende manieren denkbaar waarop een Zomercampus010 - of meer algemeen een programmering in de zomervakantie – georganiseerd en aangestuurd kan worden, met meer of minder centrale aansturing. We beschrijven hier een aantal mogelijkheden.

1. Centrale aansturing, centrale organisatie, één programma voor de hele stad. Voordelen:
 - Duidelijke doelen
 - Uniform programma voor de hele stad dat voldoet aan kwaliteit
 - Dezelfde kwaliteitseisen gelden voor alle aanbieders
 - Krachten bundelen
 - Duidelijkheid en herkenbaarheid
 - Garantie dat de organisatie / vervoer / aansprakelijkheid etc. goed geregeld zijn
 - Een duidelijk aanspreekpunt bij problemen

In dit scenario is er de keuze of de centrale organisatie zelf wel of geen aanbod verzorgt.

2. Essentiële onderdelen van de Zomercampus010 worden centraal geregeld, andere onderdelen kunnen per wijk verschillend worden ingevuld.

De centraal geregelde essentiële onderdelen zijn dan met name:

- ✓ Dezelfde kwaliteitseisen voor alle aanbieders
- ✓ Uniform programma dat voldoet aan kwaliteit
- ✓ Duidelijke doelen

¹⁷ Kortekaas-Rijlaarsdam, A.F., Turkeli, R., de Vries, N., Ehren, M.C.M. & M. Meeter (2020). *Effectiviteit van inhaal- en ondersteuningsprogramma's om onderwijsachterstanden in te halen: een eerste overzicht van internationale en Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Learn!/VU. <https://www.researchinstitutelearn.nl/wp-content/uploads/2020/08/Effectiviteit-van-inhaal-en-ondersteuningsprogramma's-om-onderwijsachterstanden-in-te-halen-2.pdf>

¹⁸ Idem

Voordelen van dit model:

- Maatwerk per wijk
 - Bekende partners in de wijk verzorgen het programma
 - Samenhang met het onderwijs, met name po, kan per wijk beter tot stand komen
 - Voor ouders is deelname in de wijk en met name de school garantie voor veiligheid en vertrouwen
 - Motiverend voor partners als er vrijheid is bij de invulling
3. Verschillende aanbieders in de stad bieden onder dezelfde vlag, namelijk 'Zomercampus010', programma's aan. Een organisatie verzorgt de pr en communicatie. Voordelen:
- Motiverend voor sterke partners, zoals Rotterdam Vakmanstad en Feyenoord, om mee te doen.
 - Uitstraling: duidelijk en herkenbaar
4. Aanbieders van zomeractiviteiten kunnen subsidie krijgen van de gemeente, mits zij voldoen aan een aantal (kwaliteits-)criteria, bijvoorbeeld: doelen en doelgroep zijn helder en sluiten aan bij gemeentelijk beleid, wijkgericht, inhoudelijk sterk, kwaliteit van de professionals gegarandeerd door opleiding en ervaring.

Inbedding in de educatieve infrastructuur

Bij de keuze voor een centrale of juist decentrale organisatie speelt een belangrijk ander criterium, met name als het gaat om onderwijsachterstandenbeleid. Voor het bereiken van doelen op langere termijn bij kinderen die van huis uit minder kansen krijgen, is het belangrijk dat de Zomercampus010 een integraal onderdeel uitmaakt van het onderwijsachterstandenbeleid van de gemeente en van schoolbesturen. Indien gekozen wordt voor het inhalen van achterstanden en/of het voorkomen van achterstanden zal participatie van kinderen aan een programma van tien dagdelen geen structurele invloed hebben op leerprestaties en ontwikkeling, maar wel als het een relatie heeft met interventies in de rest van het jaar (verlengde leertijd, dagprogrammering, vakantiescholen etc.). De Zomercampus010 kan dus een grotere impact hebben als deze meer wordt ingebed in een ruimer geheel van interventies door het jaar heen, waarbij de verantwoordelijkheid meer bij de schoolbesturen en scholen ligt en de gemeente een regiefunctie heeft.

Keuze voor uitvoerende professionals

Als de doelen en de inhoudelijke invulling van vakantieactiviteiten bekend zijn, kan vervolgens worden vastgesteld welke professionals het programma het beste kunnen uitvoeren. Voor een remediërend programma zijn andere professionals nodig dan voor een verrijkend of recreatief programma. Welke keuze daarin ook wordt gemaakt: het is van belang om aandacht te besteden aan de werving en selectie, het voorbereiden en het trainen van de betrokken professionals. Dat geldt met name voor mentoren, maar ook voor leraren.

Vakantiescholen die gericht zijn op het tegengaan c.q. verminderen van achterstanden, zijn effectiever wanneer bevoegde ervaren leerkrachten de leerlingen begeleiden dan wanneer externe vrijwilligers worden ingezet.¹⁹

¹⁹ Kortekaas-Rijlaarsdam, A.F., Turkeli, R., de Vries, N., Ehren, M.C.M. & M. Meeter (2020). *Effectiviteit van inhaal- en ondersteuningsprogramma's om onderwijsachterstanden in te halen: een eerste overzicht van internationale en Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Learn!/VU. <https://www.researchinstitutelearn.nl/wp-content/uploads/2020/08/Effectiviteit-van-inhaal-en-ondersteuningsprogramma's-om-onderwijsachterstanden-in-te-halen-2.pdf>

Bakker, J.T.A., Denessen, E., Dennissen, M., Oolbekkink, H.W., & Marchand, H. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen. Radboud University Nijmegen

Het is dan wel de vraag in hoeverre er voldoende professionals beschikbaar zijn. In de zomer van 2020 gingen veel mensen niet op vakantie en voelden ook velen de urgentie om iets te doen voor kinderen die al maanden niet of weinig naar school waren geweest. Zijn er volgend jaar ook voldoende professionals beschikbaar? Zowel in het onderwijs als in de kinderopvang is nu al sprake van grote tekorten in personeel. Het is raadzaam om ervoor te zorgen dat initiatieven, zoals de Zomercampus010, geen concurrenten worden van het onderwijs en de kinderopvang als het gaat om het werven van personeel.

Rol van ouders

Over de rol van ouders kunnen we kort zijn: het betrekken van ouders bij de zomerschool vergroot de effectiviteit. Het motiveren van leerlingen met (een risico op) onderwijsachterstand en hun ouders om deel te nemen aan een vakantieschool is een uitdaging.²⁰ Ouders waren nu te weinig betrokken. Het onderwijs is de aangewezen partij om ouders te motiveren en te enthousiasmeren en het vertrouwen te geven dat het een goede zaak is om hun kind in te schrijven.

Een duidelijke rol voor de gemeente

In de Zomercampus010 van dit jaar was de gemeente opdrachtgever, financier, mede-initiatiefnemer en mede-voorbereider en -uitvoerder. Binnen de gegeven omstandigheden waarin snel moest worden gehandeld, was het functioneel om in deze verschillende rollen te opereren. Voor een vervolg ligt het voor de hand dat de gemeente meer de rol van opdrachtgever en eventueel financier op zich neemt en het voorbereiden aan organisaties in de stad overlaat. Bij die opdrachtgeversrol hoort ook het formuleren van een heldere opdracht en het stellen van (kwaliteits)kaders, bijvoorbeeld door een in te stellen stuurgroep, bestaande uit gemeentelijke ambtenaren van verschillende afdelingen. De stuurgroep stelt een Programma van Eisen op waar tarieven ('fair pay') deel van uitmaken.

²⁰ Kortekaas-Rijlaarsdam, A.F., Turkeli, R., de Vries, N., Ehren, M.C.M. & M. Meeter (2020). *Effectiviteit van inhaal- en ondersteuningsprogramma's om onderwijsachterstanden in te halen: een eerste overzicht van internationale en Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Learn!/VU. <https://www.researchinstitutelearn.nl/wp-content/uploads/2020/08/Effectiviteit-van-inhaal-en-ondersteuningsprogramma's-om-onderwijsachterstanden-in-te-halen-2.pdf>

Bijlage 1: Het onderzoek

De onderzoeksvragen

In dit onderzoek stellen we de volgende onderzoeksvragen:

6. In hoeverre is het doel van de Zomercampus behaald?
7. In hoeverre is de beoogde doelgroep van de Zomercampus bereikt?
8. Hoe verliep de organisatie van de Zomercampus:
 - a. Tijdens de voorbereiding van de Zomercampus?
 - b. Tijdens de uitvoering van de Zomercampus?
9. Welke lessen kunnen we leren uit de Zomercampus? Wat ging goed en wat kan beter?
10. In hoeverre is er draagvlak voor een vervolg?

Bij de eerste twee onderzoeksvragen behoren de volgende subvragen:

1b en 2b: hoe effectief is de methodiek van het maken van een krant en welke lessen kunnen we daaruit leren? Sluit het materiaal in voldoende mate aan bij de leefwereld en het (Nederlandse) taalniveau van kinderen in de grote stad?

Een deel van bovenstaande onderzoeksvragen (en aanvullende vragen) zijn ook onderwerp van andere onderzoeken. De Hogeschool Rotterdam interviewde dertig deelnemende kinderen en jongeren over hun ervaringen en ging daarbij met name in op het onderdeel zelfvertrouwen. De Stichting Zomercampus Rotterdam heeft bereikcijfers verzameld en heeft evaluatieve vragenlijsten uitgezet onder de kinderen en jongeren na afloop van deelname. De conclusies van de vragenlijsten betrekken we bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De bereikcijfers hebben we verwerkt.

De gevolgde aanpak

De onderzoeksvragen beantwoorden we in deze rapportage op basis van interviews met alle partijen die bij de voorbereiding en uitvoering van de Zomercampus010 betrokken waren. Daarnaast heeft nog een aantal andere activiteiten plaatsgevonden. Die beschrijven we hierna.

1. Startgesprek met de gemeente Rotterdam

Gestart is met een gesprek op 4 september 2020 tussen vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en het onderzoeksteam. In het gesprek is de offerte besproken en heeft de gemeente aanvullende wensen geformuleerd. Ook zijn afspraken gemaakt over de werkwijze en taakverdeling en over de relevante documenten die de gemeente beschikbaar stelt. Tenslotte zijn afspraken gemaakt over de communicatie en het eindrapport.

2. Deskresearch, constructie interviewleidraden en teamoverleg

Deskresearch

Om de achtergrond, doelgroep, betrokkenen, doelstellingen, aanbod (activiteiten en materialen), in- en uitvoering, informatievoorziening en communicatie, aansturing, financiën et cetera van de Zomercampus010 beter te leren kennen, hebben we relevante documenten bestudeerd. Ook is de beschikbare informatie op de websites: <https://onderwijs010.nl/>, <https://www.rotterdam.nl/bestuur-organisatie/Zomercampus010/> en <https://www.Zomercampus010.nl/> bekeken. Deze informatie is gebruikt om de

interviewleidraden te ontwikkelen en om de interviews met kennis van zaken te kunnen uitvoeren.

Interviewleidraden

Er zijn twee interviewleidraden ontwikkeld (zie bijlage 1). Allereerst is er een algemene interviewleidraad samengesteld, waarbinnen, naast algemene vragen voor iedereen, voor de verschillende categorieën geïnterviewden (organisatoren, aanbieders, uitvoerders, bestuurders) aparte vragen zijn opgenomen. Daarnaast is voor de interviews met het ondersteunend team van de gemeente een aparte interviewleidraad ontwikkeld. De interviewleidraden zijn voorgelegd aan de gemeente en na feedback bijgesteld. Voor de geïnterviewden is een 'uitgeklede' versie van de interviewleidraad gemaakt. Die is, op verzoek, vooraf opgestuurd, zodat men zich kon voorbereiden.

Interne afstemming team

Omdat een groot team is ingezet, zodat we flexibel zijn bij de afname van de interviews, was het essentieel dat er een strikte en uniforme werkwijze werd gehanteerd. Alle betrokken onderzoekers zijn in een gezamenlijke teamsessie goed geïnformeerd over doel en werkwijze, zodat de condities, afname van het interview en verslaglegging zoveel mogelijk gelijk zouden zijn. Omdat de interviews al vrij snel na de start van het onderzoek zijn afgenomen, zijn in het teamoverleg ook ervaringen gedeeld met de eerste interviews.

3. Afname interviews

We interviewden beleidsverantwoordelijken, ontwikkelaars/aanbieders, organisatoren en uitvoerders van Zomercampus010. Het grootste deel van de interviews vond met meer dan één persoon plaats. Ook interviewden we verschillende organisaties tegelijkertijd. Aan degenen die niet bij het groepsinterview aanwezig konden zijn, zijn verschillende alternatieven geboden: een één-op-één telefonisch interview, de vragen in de interviewleidraad invullen of per mail een reflectie op de Zomercampus010. In bijlage 2 is een overzicht van de 63 geïnterviewden te vinden en van degenen die op een andere manier een reflectie gaven.

4. Verwerking, analyse en rapportage (inclusief conclusies en aanbevelingen)

Van elk interview is een verslag gemaakt. Een enkele keer is dit verslag ter accordering voorgelegd, op verzoek van de geïnterviewden. Vrijwel iedereen kon ermee leven dat we de verslagen niet van tevoren konden voorleggen, gezien de korte looptijd van het onderzoek. We analyseerden per onderzoeksvraag de belangrijkste uitkomsten.

5. Bespreking resultaten met gemeente Rotterdam

De concept-rapportage met conclusies en aanbevelingen is op 2 november 2020 besproken met de gemeente Rotterdam als opdrachtgever van dit onderzoek.

6. Bijstelling en oplevering definitieve rapport

De feedback van de opdrachtgever is verwerkt in deze eindrapportage.

Bijlage 2: De interviewleidraad

Algemeen

Namen interviewers:

Datum interview:

Naam/ namen organisaties:

Naam/ namen geïnterviewden:

Functies:

Introductie – een beeld van de gesprekspartner

1) Over de organisatie

- a) Wat voor organisatie
- b) Rol in de Zomercampus010
- c) Sinds wanneer betrokken bij Zomercampus010 (Pas vanaf uitvoering betrokken? Dan deel voorbereiding overslaan)
- d) Eerdere ervaring met het aanbieden of verzorgen van zomerscholing of andere vorm van onderwijstijdverlenging (bv. 10 uur OTV Rotterdam-Zuid)?
 - i) Zo ja, welke en sinds wanneer?
 - ii) Hoort dit bij jullie reguliere takenpakket?
 - iii) Hebben jullie je reguliere zomeractiviteiten kunnen integreren in de Zomercampus010? Zo niet: wat is er in de toekomst nodig om dat wel te kunnen doen?
 - iv) Werden jullie reguliere zomeractiviteiten ook al gefinancierd?

Doelen en doelbereik

- 2) Was het doel van de Zomercampus010 voor jou duidelijk? (wat was voor jou het belangrijkste aspect in het doel?)
- 3) In hoeverre is het doel van de Zomercampus010 behaald?
 - a) Hoe denk je dat de kinderen de Zomercampus010 hebben ervaren? Waaraan merkte je dat? Voorbeelden?
 - b) In hoeverre was het programma inspirerend, uitdagend en leerzaam? Waaraan merkte je dat? Voorbeelden?
 - c) Hoe ontwikkelde het zelfvertrouwen van de kinderen/jongeren? Waaraan merkte je dat? Voorbeelden?
 - d) Zie je nog andere opbrengsten van de Zomercampus010?
- 4) Hoe hebben ouders gereageerd op de Zomercampus010? (*alleen aanbieders, uitvoerders en scholen*)
 - a) Heb je bij ouders effecten opgemerkt van de Zomercampus010? (ook vragen naar extra (taal)aanbod voor ouders: is nu niet van de grond gekomen. Wenselijk?)
- 5) Hoe waardeer je de wijkgerichte aanpak? (locatie per wijk en niet per school)
- 6) Aan welke criteria moet de Zomercampus010 volgens jullie organisatie voldoen om voldoende kwaliteit te bieden? Wat zijn succesfactoren?
- 7) Op welke manier levert jullie organisatie een bijdrage aan (de borging van) die kwaliteit?

Specifiek voor de aanbieders en uitvoerders po:

- 8) Wat vond je van de ontwikkelde werkwijzen en producten voor de Zomercampus010?
- 9) Waren de ontwikkelde werkwijzen en producten uitvoerbaar?

- 10) Wat vond je van het maken van de krant?
 - a) Heeft het maken van een krant bijgedragen aan het behalen van de doelen?
 - b) Zo ja, op welke manier?
- 11) In hoeverre was het programma geschikt was voor de verschillende leeftijdsgroepen?
- 12) Op welke manier ging je om met verschillen tussen leerlingen en bood het programma en de materialen voldoende mogelijkheden voor differentiatie?

Specifiek voor de aanbieders en uitvoerders vo:

- 13) Wat vond je van de ontwikkelde werkwijzen en producten voor de Zomercampus010? (denk aan de challenges, examentrainingen, sport, en eventuele andere activiteiten)
- 14) Waren de ontwikkelde werkwijzen en producten uitvoerbaar?
- 15) In hoeverre was het programma geschikt was voor de verschillende leeftijdsgroepen?
- 16) Op welke manier ging je om met verschillen tussen leerlingen en bood het programma en de materialen voldoende mogelijkheden voor differentiatie?

Specifiek voor de ontwikkelaars:

- 17) Hoe is het programma tot stand gekomen?
- 18) Welke criteria hebben jullie gehanteerd bij de opzet van het programma?
- 19) Hoe hebben jullie rekening hebben gehouden met de leefwereld van het kind?
- 20) Hoe hebben jullie rekening gehouden met het Nederlandse taalniveau (bijvoorbeeld in po 1F, in het vo afhankelijk van onderwijsniveau 2F (vmbo), 3F (havo) en 4F (vwo)) van de verschillende kinderen en jongeren?
- 21) Welke differentiatiemogelijkheden zijn in het programma verwerkt?

Doelgroep

- 22) In hoeverre is de beoogde doelgroep van de Zomercampus010 bereikt? (Te weten: kinderen/jongeren met een risico op onderwijsachterstanden)
- 23) Hoe is er rekening gehouden met de manier waarop de doelgroep het beste bereikt kan worden?
- 24) Welke wervingsactiviteiten (wat en via welke kanalen) hebben plaatsgevonden om de doelgroep te enthousiasmeren voor de Zomercampus010?
- 25) Hoe is deze werving gewaardeerd?
 - a) (door leerkrachten en directeurs van de scholen, schoolbesturen, ouders ...)
- 26) Welke wervingsactiviteiten waren het meest succesvol?
- 27) Wat is ervoor nodig om deze doelgroep in de toekomst beter te bereiken?

De voorbereiding van Zomercampus010

28) Rollen en taken in de voorbereidingsfase

- a) Ben je/is jouw organisatie betrokken geweest bij de voorbereiding van de Zomercampus010? Zo nee -> ga naar vraag 3
- b) Wat waren de rol en taken van jouw organisatie tijdens *de voorbereiding* van de Zomercampus010?
- c) Was dit vooraf helder voor jou en jullie organisatie?
- d) Heb je voldoende inbreng gehad in de voorbereidingsfase?
 - i) Zo ja: op welke manier?
 - ii) Zo nee: welke inbreng had je graag willen hebben?

29) Organisatiestructuur en samenwerking

- a) Hoe heb je de organiserende rol van Stichting Zomercampus Rotterdam tijdens de voorbereiding ervaren? (indien van toepassing)
- b) En de rol van de gemeente Rotterdam?

- c) Hoe heb je de algehele coördinatie/projectleiding tijdens de voorbereiding ervaren?
- d) Was het voor de rest van de betrokkenen (aanbieders/ontwikkelaars, uitvoerders, coördinerende scholen, schoolbesturen, st. De Verre Bergen, gemeente Rotterdam en Stichting Zomercampus Rotterdam) bij de start duidelijk wat ze van je/ jouw organisatie konden verwachten?
- e) Was het voor jou / jouw organisatie helder wat je van de andere betrokken organisaties mocht verwachten?
- f) Hoe heb je de samenwerking in de voorbereidende fase ervaren?

30) Communicatie

- a) Op welke manier werd je geïnformeerd over de Zomercampus010?
- b) Leverde die informatie je voldoende op?
- c) Hoe waardeer je de aanvankelijke communicatie over de start van de Zomercampus010?
- d) Wat zou er een volgende keer beter kunnen?
- Alleen Stichting Zomercampus Rotterdam*
- e) Hoe vinden jullie dat de communicatie in de voorbereidingsfase verliep?

31) Terugkijkend op de voorbereidingsfase: wat ging er goed en wat kan beter?

- a) De voorbereidingstijd was kort. Heeft dat zaken beïnvloed? Wat zou je anders gedaan hebben als je meer tijd had gehad?
- b) Waren er in de voorbereidingsfase onverwachte gebeurtenissen?
- c) Hoe is jouw organisatie daarmee omgegaan?

De uitvoering van de Zomercampus010

32) Rollen en taken in de uitvoeringsfase

- a) Ben je/is jouw organisatie betrokken geweest bij de uitvoering van de Zomercampus010?
- b) Wat waren de rol en taken van jouw organisatie tijdens de uitvoering van de Zomercampus010?
- c) Heb je kunnen voldoen aan de vraag die je is gesteld?
- d) Ben je tijdens de uitvoeringsfase voldoende ondersteund om je rol te kunnen vervullen? Zo ja: welke ondersteuning was helpend? Zo nee: waar had je behoefte aan gehad?
- e) Was het uitvoeringsteam groot genoeg en waren de uitvoerders geschikt voor hun taken?

33) Organisatiestructuur en samenwerking

- a) Hoe heb je de organiserende rol van Stichting Zomercampus Rotterdam tijdens de uitvoering ervaren? (indien van toepassing) (*Niet Stichting Zomercampus Rotterdam*)
- b) En de rol van de gemeente Rotterdam?
- c) Hoe hebben jullie je organiserende rol tijdens de uitvoering ervaren? (*Alleen Stichting Zomercampus Rotterdam*)
- d) Hoe heb je de algehele coördinatie tijdens de uitvoering ervaren?
- e) Was het voor de rest van de betrokkenen (aanbieders/ontwikkelaars, uitvoerders, coördinerende scholen, schoolbesturen, st. De Verre Bergen, de gemeente Rotterdam en Stichting Zomercampus Rotterdam) duidelijk wat ze van je konden verwachten?
- f) Was het voor jou helder wat je van de andere betrokken organisaties mocht verwachten?
- g) Hoe heb je de samenwerking met andere partijen tijdens de uitvoering ervaren?
- h) Wat zijn verbeterpunten?

34) Communicatie

- a) Hoe waardeer je de communicatie tijdens de uitvoeringsfase?
- b) Beschikte je over genoeg informatie om je taak/rol te volbrengen?
- c) Wat zou er een volgende keer beter kunnen?

35) Praktische zaken met betrekking tot de uitvoering

De aspecten langslopen, alleen antwoord indien van toepassing, gaat om het oordeel, dus doorvragen: Welke rol had jouw organisatie? Wat vind je daarvan? Wat ging goed/kon beter?

- a) Hoe is de keuze voor de locaties tot stand gekomen?
- b) Hoe is de werving van leerlingen verlopen?
- c) Hoe is de wijze van aanmelding gegaan?
- d) Hoe is het indelen van de groepen verlopen?
- e) Hoe was het vervoer van de deelnemers geregeld?
- f) Waren er voldoende en geschikte materialen?
- g) Hoe was de wettelijke aansprakelijkheid geregeld?
- h) Zijn jullie tegen andere praktische zaken aangelopen?

36) Terugkijkend op de uitvoeringsfase: wat ging er goed en wat kan beter?

- a) Waren er in de uitvoeringsfase onverwachte gebeurtenissen?
- b) Hoe is jouw organisatie daarmee omgegaan?

Succesfactoren, verbeterpunten en blik op de toekomst

Wat ging goed?

37) Wat zijn de belangrijkste successen?

38) Wat wil je behouden?

Wat kan beter?

39) Wat moet een eventuele volgende keer anders? (Doorvragen: wat kun je zelf anders doen)

Denk aan: de voorbereiding, het proces, de uitvoering (doelgroep en werving, programma en aanbieders, uitvoerders, rol van de ouders, taakverdeling, samenwerking)

40) En wat is daarvoor nodig? (voorwaarden)

Toekomst

41) In hoeverre staat jullie organisatie achter een vervolg van de Zomercampus010?

42) In hoeverre denk je dat ouders en kinderen open staan voor een vervolg op de Zomercampus010?

43) In hoeverre is er draagvlak voor de Zomercampus010 als er geen Corona meer is? Wat wordt dan anders aan de Zomercampus010?

44) Welke opbrengsten verwacht je in de toekomst?

45) Welke wensen en behoeften heb je voor de toekomst?

- a) Wat betreft de invulling van de Zomercampus010
- b) Wat betreft de mogelijke opbrengsten van de Zomercampus010
- c) Wat betreft de samenwerking met partners

46) Wat is er dan volgens jullie voor nodig om weer een Zomercampus010 te organiseren? (voorwaarden)

Tot slot

47) Zijn er nog andere onderwerpen waarover je iets kwijt wilt in relatie tot de Zomercampus010?

Bijlage 3: Overzicht geïnterviewden

Beleid

- Hoofd afdeling onderwijs
- Kernteam (3 personen)
- Ondersteunend team (8 personen)

Organisatie

- Stichting Zomercampus Rotterdam (4 personen)
- Jeugdfonds Sport & Cultuur

Ontwikkelaars / aanbieders

- Schoolpoort
- Meester Rembrandt (2 personen)
- The Next School (2 personen)
- Lyceo (2 personen)
- Humanitas
- SKVR
- Sportbedrijf (2 personen)
- TOS
- Free to Move!
- Tuttie Timbri
- Team Toekomst
- Stichting de Verre Bergen
- Excelsior/Playing for Success
- Buzz010
- Bouwkeet

Recruiters

- Daan Uitzendbureau:
- Leren voor de Toekomst

Schoolbesturen

- RVKO
- PCBO
- K & O
- BOOR
- CVO

Directies scholen

- Kindercentrum De Vlinder
- De Agnesschool
- De Bavokring
- Theresiaschool
- OSG Hugo de Groot
- Lyceum Kralingen

Leraren / mentoren / coördinatoren

- Mentor po, vmbo, havo/vwo (zes weken deelgenomen)
- Leraren po (4 personen)
- Coördinator mentoren po (2 personen)
- Coördinatoren vmbo (2 personen)
- Mentor / workshopsbegeleider vmbo
- Mentor / coördinator / PWS begeleider havo/vwo

Aanbieders buiten de Zomercampus010

- Vakmanstad
- Feyenoord
- SV Gio

Colofon

Titel	Evaluatie Zomercampus010 en een blik op de toekomst
Auteurs	Karin Hoogeveen, Joke Kruiter, Jennifer Lohman
Onderzoeksteam	Harriët van den Berg, Kees Broekhof, Ellen Donkers, Karin Hoogeveen, IJsbrand Jepma, Joke Kruiter, Jennifer Lohman, Sanne Spiero, Karin Vaessen
Datum	8-12-2020
Projectnummer	TR1783



Sardes
Postbus 2357
3500 GJ Utrecht (NL)
T+31(0)30 23 26 200
www.sardes.nl

© Sardes 2020

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Sardes

Postbus 2357

3500 GJ Utrecht

Lange Viestraat 371

3511 BK Utrecht

☎ (030) 232 62 00

@ secretariaat@sardes.nl

🌐 www.sardes.nl

🐦 @SardesUtrecht

📘 facebook.com/sardesBV

